

Comunitățile de Romi din România

O hartă a sărăciei comunitare prin sondajul PROROMI

Banca Mondială, București, Iulie 2005

Şef de operaţiuni Banca Mondială: Ana Maria Sandi

Autor: Dumitru Sandu, Universitatea Bucureşti

Reprezentantul Agenţiei Naţionale pentru Romi care a colaborat cu autorul în conceperea chestionarului şi în organizarea operaţiunii de culegere de date: Ştefan Harda

Traducere din engleza în română : Ştefan Harda. Autorul a revăzut forma finală a traducerii în principal pentru termenii tehnici ai lucrării.

Introducerea şi prelucrarea datelor: Monica Constantinescu şi Dana Niţulescu, Doctoranzi, Universitatea Bucureşti

Anexă cu observaţii privind completarea chestionarului: Monica Constantinescu

Responsabilitate: Autorul îşi asumă, în totalitate, responsabilitatea asupra conţinutului prezentului raport.

Varianta engleză a studiului este intitulată: „Roma Social Mapping. Targeting by a Community Poverty Survey”

Cuprins

Sinteza.....	1
Obiectiv.....	1
Metodologie.....	1
Rezultate.....	4
Cum se identifică o comunitate săracă de romi.....	4
Dimensiunea, localizarea și profilul comunităților.....	5
Surse de venit și probleme sociale percepute.....	6
Perspective ale politicilor în domeniu.....	8
O tipologie a sărăciei în comunitățile de romi.....	10
Profile ale comunităților de romi.....	14
...în funcție de dimensiune și concentrare.....	14
...în funcție de structura populației.....	15
Ierarhizarea problemelor în comunitățile de romi.....	17
Un model operațional de intervenție în comunitățile sărace de romi.....	21
Anexe.....	23
Chestionarul PROROMI și instrucțiunile de completare.....	23
Comentarii asupra modalității de completare a chestionarului.....	34
Sintaxa SPSS pentru selecția chestionarelor valide.....	40
Cât de reprezentativ este eșantionul PROROMI ?.....	42
Lista comunităților de romi cu probleme foarte mari (de tip HIGHPROB) rezultate ca urmare a aplicării sondajului PROROMI.....	44

Contents

Executive summary	
Objective	
Methodology	
Findings	
How to reach a poor Roma community (RC)	
Size, location and profile	
Income sources and perceived social problems	
Policy prospects	
A poverty typology of Roma communities	
Profiles of Roma communities	
On their size and concentration	
On population composition	
Hierarchies of Roma communities problems	
An operational model for targeting poor Roma communities	
Annexes	
Questionnaire and filling in instructions	
Comments on patterns of filling in questionnaire	
SPSS syntax for selecting the valid questionnaires	
How representative is the PROROMA sample?	
List of HIGHPROB communities from PROROMA survey	

Abrevieri

Tipuri de comunități de romi	HIGHPROB	Comunitate de Romi cu probleme foarte grave
	MEDPROM	CR cu probleme grave
	LOWPROB	CR cu probleme relativ reduse ca amploare
	NONPROB	CR fără probleme sociale semnificative (non problematice)

PROROMI	Acronim pentru proiectul de cercetare
Gosp.	Gospodării
INFOLOC	Persoană/Expert local implicat în completarea chestionarului cu informații pentru comunitatea locală de romi
VMG	Venitul minim garantat
NR	Non Răspuns
FRDS	Fondul Român de Dezvoltare Socială
CR	Comunitate (Comunități) de Romi
ISCR	Indexul Sărăciei în Comunitatea de Romi
CRpop	Populația probabil autoidentificată ca aparținând etniei Roma în fiecare comunitate distinctă de Romi
ROMI05	Populația probabil autoidentificată ca aparținând etniei Roma în toate comunitățile de romi recensate din cadrul unei localități (Vezi Caseta 3)
SIRINF	Siruta Inferioară=Bază de date structurată la nivel de sat sau de unități teritoriale inferioare orașului
SIRSUP	Siruta Superioară=Bază de date structurată la nivelul unităților administrativ teritoriale de comună sau de oraș

Tabele

Tabelul 1. Populația de etnie Roma la Recensământ și cea rezultată în urma aplicării sondajului PROROMI în funcție de mediul de reședință și aria culturală (%).....	3
Tabelul 2. Populația (probabil) autoidentificată ca aparținând etniei Roma, la nivel național, conform Recensământul din 2002 și estimării PROROMI din 2005.....	6
Tabelul 3. Calitatea drumurilor de acces și a celor intra-comunitare (%)	10
Tabelul 4. Indicatori pentru construcția tipologică	11
Tabelul 5. Sărăcia la comunitățile de romi în funcție de mediul de reședință: urban sau rural	11
Tabelul 6. Ponderea comunităților sărace de romi și a populației de la nivelul lor	13
Tabelul 7. Dimensiunea comunităților de romi în funcție de caracterul lor periferic și de localizarea în mediul rural/urban	14
Tabelul 8. Populația Roma în funcție de dimensiunea comunității și de nivelul de sărăcie (%).....	15
Tabelul 9. Populația săracă de etnie Roma în funcție de tipul de localitate (%)	15
Tabelul 10. Un profil social al populației locuind în comunitățile de romi sărace.....	15
Tabelul 11. Sărăcia comunitară la romi în funcție de grupul cultural căruia îi aparțin membrii acesteia („neamuri”) %.....	16

Tabelul 12 „Descrieți pe scurt principalele probleme ale comunității de romi legate de...”	19
Tabelul 13. Severitatea problemelor percepute ale comunităților de romi și ponderea probabilă de romi autoidentificați în cadrul comunității.....	20

Grafice

Graficul 1. Ierarhia problemelor sociale percepute în comunitățile de romi în funcție de dimensiunea raportului resurse-nevoi și de dimensiunea raportului public-privat.....	7
Graficul 2. Extinderea sondajului PROROMI și folosirea datelor sale pentru dezvoltarea comunitară a comunităților de romi.....	9
Graficul 3. Ponderea comunităților de romi considerate de către INFOLOC ca fiind afectate de diverse probleme socio-economice.....	18
Graficul 4. Felul în care comunitățile de romi își percep intercauzalitatea propriei sărăcii	19

Casete

Caseta 1. Instrucțiuni privind pe cei care vor completa chestionarele în comunitate.....	2
Caseta 2. Chestionare valide și nevalide rezultate ca urmare a procesului de prelucrare a datelor	12
Caseta 3. Relațiile dintre Recensământul 2002 și Sondajul din 2005.....	42

Sinteză

Obiectiv

Aceasta este o lucrare asupra comunitățile de romi din România elaborată cu scopul de a contribui la fundamentarea dezvoltării lor sociale. Populația de etnie Roma este una dintre cele mai sărace și mai vulnerabile din România. Elementul care diferențiază profilul sărăciei dintre acest segment de populație și celelalte categorii constă, în fapt, în concentrarea ei spațială mai mare decât în cazul altor segmente de populație. Romii sunt săraci nu doar în termeni legați de nivelul consumului privat ci și în termeni legați de consumul de bunuri și servicii/utilități publice. Sărăcia comunitară, ca rezultat al infrastructurii sociale și materiale precare precum și ca urmare a nivelului scăzut de consum privat, este mai puternic evidențiată în sânul comunităților de romi decât în cazul altor grupuri. Asocierea excluderii sociale cu sărăcia comunitară este o trăsătură caracteristică populației de etnie Roma.

Intervențiile sociale în cadrul comunităților de romi implică trei operațiuni:

- a. Construirea tipologiilor și a profilurilor comunităților de Romi din punct de vedere al stării lor de sărăcie/bunăstare;
- b. Localizarea comunităților de romi pe tipul de așezări și pe regiuni în funcție de gradul lor de sărăcie sau în funcție de modul lor de viață;
- c. Ierarhizarea problemelor sociale ale acestor comunități cu scopul orientării eforturilor de intervenție socială sau pentru dezvoltarea de acțiuni de dezvoltare comunitară.

Estimarea numărului de romi nu a fost unul dintre obiectivele acestui studiu. O astfel de estimare a fost însă necesară pentru a putea calcula indici operaționali. Datele disponibile, oferite de acest studiu de comunități ne permit doar o estimare a persoanelor de etnie Roma cu probabilitate înaltă de autoidentificare în anul 2005, în trei variante: maximă, medie și minimă. Aceste estimări diferite sunt menționate pentru a indica o anumită relație între sondajul PROROMI și Recensământul din 2002. Relațiile implicate în estimarea numărului populației de etnie Roma sunt, din punctul de vedere al acestui studiu, mai importante decât rezultatele estimării în sine.

Metodologie

Clasificarea comunităților de romi mai mari de 20 de gospodării cu localizare relativ compactă a fost realizată, la nivel național, pe baza sondajului PROROMI ce a folosit persoane locale cheie (experți locali/informatori cheie) implicate în culegerea de date (PIC). Agenția Națională pentru Romi-ANR a fost partenerul principal în elaborarea chestionarului, în instruirea persoanelor implicate în culegerea de date. Sociologul responsabil cu acest proiect a acționat astfel încât să combine proiectul de cercetare cu cercetarea participativă în scopul obținerii sprijinului reprezentanților populației de etnie Roma.

Chestionarul (vezi Casetă 1) ca instrument de bază destinat culegerii de date a fost trimis de către ANR în toate unitățile administrative teritoriale ale țării prin intermediul reprezentanților Agenției (experților din Birourile Județene pentru Romi din cadrul

prefecturilor). Instrucțiunile de completare a chestionarului (vezi Caseta 1) sunt prezentate în ultima parte a chestionarului. Un reprezentant al comunității de romi, un reprezentat al primăriei și un al treilea reprezentant al unei instituții sau organizații (chiar și neguvernamentale) locale implicate în problemele romilor au fost recomandați de către organizatorii studiului să constituie echipa de completare a chestionarului la nivel local (echipa PIC).

Caseta 1. Instrucțiuni privind pe cei care vor completa chestionarele în comunitate

1. Vă rugăm să completați fiecare fișă PROROMI apelând la câte trei persoane alese astfel:
 - **reprezentant al primăriei** (expert local pe probleme de romi sau, dacă nu există, un consilier ales, de etnie roma, din cadrul consiliului local sau, dacă nici acesta nu există, un asistent social familiarizat cu problemele comunităților de romi din localitate).....;
 - **persoană de etnie roma, din afara primăriei, locuitor în comunitatea de cel puțin 20 de gospodării pentru care se completează formularul, bun cunoscător al problemelor acelei comunități, apreciat de romii din comunitate; aceasta persoană va participa direct la completarea formularului doar pentru comunitatea de romi, din care provine;**
 - **un al treilea membru al grupului de completare al fișei va fi numit, prin acord comun între primele două persoane, și va trebui să fie un bun cunoscător al zonei din localitatea în care se află comunitatea de romi: o persoană din cadrul unei instituții locale, alta decât primăria, (de ex.: un mediator sanitar sau un mediator școlar), un membru al unei organizații neguvernamentale implicate în proiecte locale pentru romi (dacă există) sau un lider local rom (formal sau informal). Persoana respectivă va fi aleasă și în funcție de modul în care se implică în rezolvarea problemelor comunității (grupării) de romi. Ea poate participa, acolo unde este cazul, la completarea a mai mult de o fișă.**
 - **Acolo unde acest lucru este posibil, cel puțin două dintre cele trei persoane care completează formularul trebuie să fie persoane de etnie roma care își recunosc apartenența etnică...**

Acesta este un extras din instrucțiunile de completare a chestionarului.

Așa cum se întâmplă de obicei în astfel de cercetări, instrucțiunile de completare a chestionarului de către echipa INFOLOC au fost doar parțial respectate. Chiar și așa, romii și reprezentanții primăriei au jucat rolul cel important în completarea chestionarului. Implicația acestui fapt constă în faptul că, în final, informația oferită de către sondajul PROROMI poartă amprenta ideologiei elitelor romilor și cea a autorităților locale. Este foarte probabil ca raportarea *ecologică* să fie mai puțin afectată de ideologii în raport cu cea vizând populația sau problemele ei specifice .

Lucrarea prezintă datele culese doar din 848 de comunități de romi mai mari de 20 de gospodării (vezi anexa cu sintaxa pentru eliminarea din baza de date a posibilelor chestionare nevalide)¹.

¹ Pe lângă cele 848 de chestionare valide au mai fost completate și primite un număr de 733 chestionare nevalidate, 304 chestionare cu specificația "nu există romi pe teritoriul localității" și 24 de chestionare cu specificația "nu există romi care să se constituie în obiectul de studiu al studiului PROROMI".

În general, Recensământul Populației și al Locuințelor din 2002 și rezultatele studiului nostru distribuie, într-un mod similar, populația de etnie Roma la nivel național/județe. (Tabelul 1): datele din sondaj în funcție de mediul de reședință și de ariile culturale concordă cu datele de la Recensământ cu referire la romii autoidentificați, indiferent de tipul de localizare al acestora (răspândiți, grupați în comunități mici sau mai numeroase)².

Tabelul 1. Populația de etnie Roma la Recensământ și cea rezultată în urma aplicării sondajului PROROMI în funcție de mediul de reședință și aria culturală (%)

Tipul de reședință		Recensământul din 2002*	Datele de la Sondajul PROROMI (estimarea medie)**
Comună săracă		10,5	10,2
Comună mediu dezvoltată		22,2	20,2
Comună dezvoltată		28,2	28,9
Oraș sub 30 mii loc.		13,4	16,2
Oraș între 30-100 mii. loc.		10,0	13,0
Oraș între 100-200 loc.		4,6	3,5
Oraș de peste 200 mii loc.		11,1	8,0
Total		100	100
Arii culturale (grupări de județe cu trăsături similare)	Moldova de Vest BC NT SV VR	6,3	8,1
	Moldova de Est (mai dezvoltată) GL IS	4,3	6,5
	Moldova de Est (mai săracă) BT VS	1,5	3,9
	Muntenia Central Nordică AG DB PH	7,9	11,3
	Muntenia Central Estică BZ BR	3,8	4,4
	Muntenia de Sud GG TL IL CL	10,5	11,1
	Oltenia de Sud DJ MH OT	9,3	5,8
	Oltenia de Nord GJ VL	1,9	2,3
	Dobrogea CT TC	1,6	2,7
	Sud Vestul Transilvaniei AB HD	3,9	5,6
	Transilvania Central Sudică BV SB	6,6	4,4
	Transilvania Centrală CJ MS	11,3	8,8
	Transilvania de Est CV HG	1,8	3,2
	Transilvania de Nord BN SJ	4,4	2,4
	Maramureș MM SM	4,2	3,4
	Crișana AD BH	8,9	10,3
	Banat TM CS	4,5	4,4
	București	7,2	5,5
	Total %	100	100

. Cifrele din eșantionul PROROMI se referă doar la populația Roma aflată în comunități mai mari de 20 de gospodării ca urmare a datelor culese și prelucrate prin chestionarele valide. * Sursa: Recensământ, INS, 2002 Sunt trecute cu majuscule simbolurile județelor ce se constituie în arii culturale.** Pentru estimările de populație din PROROMI, vezi detaliile de la variabila ROMI05 în Casetă 3.

² Datele de eșantion PROROMI prezentate în acest raport se referă doar la populația de romi concentrată în comunități mai mari de 20 de gospodării. Concordanța relativă între cele două tipuri de distribuții ale populației de etnie roma: cea de la Recensământ și cea rezultată ca urmare a sondajului PROROMI este utilă în perspectivă demonstrării a două stări de fapt: a) populația de etnie roma pare a fi localizată, în principal, în comunități compacte b) eșantionul este reprezentativ pentru populația de etnie roma la nivel național (cel puțin din punct de vedere al distribuției sale în funcție de mediul de reședință și al ariei culturale).

Aceasta implică o estimare pozitivă asupra reprezentativității eșantionului PROROMI dar, așa cum este cazul în orice sondaj, datele de eșantion nu sunt reprezentative pentru toate caracteristicile ce țin de problematica roma. Datele din sondajul PROROMI sunt, în special, reprezentative pentru acele caracteristici ce sunt asociate cu aspectele ce țin de localizarea și concentrarea comunităților de romi.

Rezultate

Raportul prezintă o tipologie a comunităților de romi relevantă pentru procesul de identificare a sărăciei și a acțiunilor colaterale acestui proces. În al doilea rând, sunt abordate chestiunile legate de locația diferitelor tipuri identificate de comunități. Prioritizarea problemelor sociale ale comunităților de romi este a treia problematică abordată prin prezenta lucrare.

Cum se identifică o comunitate săracă de romi

Începând cu un set de 6 indicatori (Tabelul 4) este posibil să stabilească și să se cuantifice 3 tipuri de sărăcie în comunităților de romi în funcție de criteriile legate de accesibilitate, infrastructură și venit. O comunitate de romi (CR) este considerată săracă dacă sunt cumulate date despre cel puțin două din cele trei seturi de criterii de mai sus.

Simpla enumerare a criteriilor de cuantificare a sărăciei permite o clasificare a comunităților de romi în patru clase : comunități de romi non-problematică (NONPROB), CR cu probleme relative scăzute (LOWPROB), CR cu probleme severe (MIDPROB) și CR cu probleme grave (HIGHPROB). Comunitățile de tip MIDPROB și HIGHPROB sunt considerate a fi comunități de romi sărace.

Clasificarea pe cele 4 tipuri se bazează pe un index de cuantificare (**Indexul Sărăciei în Comunitatea de Romi - ISCR**). Aceasta este o metodă simplă de a calcula și a oferi date viabile dacă imput-urile inițiale sunt corect introduce în algoritmul de estimare. Comunitățile care nu au fost incluse în sondajul PROROMI vor putea fi, astfel, studiate/evaluate din punct de vedere al nivelului de sărăcie și comparate cu celelalte comunități de romi incluse în baza de date PROROMI. Cuantificarea sărăciei la sate de către FRDS se constituie într-un predecesor notabil al măsurării sărăciei în CR prin sondajul PROROMI. În măsura în care alte aspecte legate ale sărăciei sunt considerate relevante, ele pot fi adăugate în index. Diferența față de măsurarea sărăciei în rândul comunităților rurale realizată de către FRDS și cea realizată în comunitățile de romi prin sondajul și studiul PROROMI este dată nu doar de conținutul indicatorilor dar, totodată, și de faptul că cea din urmă a asociat o tipologizare ce ghidează practica dezvoltării comunitare într-o manieră mai eficientă decât cea pe care o poate oferi o simplă enumerare a criteriilor de cuantificare a sărăciei.

ISCR nu măsoară sărăcia la nivel de individ/familie ci la nivel de comunitate. ISCR are variații sistematice care pot fi interpretate în funcție de dimensiunea comunității, de mediul de reședință rural sau urban, de caracterul central sau periferic (centralitatea) al locației comunității, în funcție de stocul/resursele educaționale și în funcție de alți factori de predicție ai sărăciei în comunitățile de romi (Tabelul 10). Aceasta se constituie într-o bază de date validă și poate fi considerată o sursă credibilă de informații destinate măsurării sărăciei în CR.

Dimensiunea, localizarea și profilul comunităților

Circa 60% din totalul comunităților de romi sunt sărace iar la nivelul acestora trăiește mai mult de 50% din totalul populației de etnie Roma (Tabelul 6).

Cea mai mare concentrație de populație de etnie Roma o regăsim în comunitățile de dimensiuni mari de peste 500 de persoane și în comunitățile de dimensiuni medii, cu o populație cuprinsă între 200 și 500 de persoane (Tabelul 8). Mai mult de 60% din populația de etnie Roma, localizată compact, poate fi regăsită în comunități de mari de peste 500 de persoane.

Dimensiunea medie a unei comunități de romi de peste 19 gospodării este de cca. 300 de persoane de comunitate, în vreme ce mărimea mediană a unei comunități este mult mai mică, de doar 170 de persoane de comunitate. Această dimensiune tinde spre valori minime în cazul comunităților rurale (ce dețin o medie de cca. 260 pers.) și atinge valori de cca. 500 pers. în cazul comunităților urbane (Tabelul 7). În general, dimensiunea comunităților de romi crește:

- de la cele din mediul rural la cele din mediul urban,
- de la cele amplasate periferic la cele amplasate central,
- de la comunitățile de tip HIGHPROB la cele de tip NONPROB.

Cea mai mare concentrate de populație săracă de etnie Roma se află în comunele dezvoltate și în orașele mici (Tabelul 9).

Romii care trăiesc în comunitățile sărace de romi au un stoc educațional scăzut, o rată scăzută a migrației temporare în străinătate și o orientare valorică de tip preponderent tradiționalist (vorbesc cu mai mare frecvență limba Romani) și o valoare medie mai ridicată a dimensiunii gospodăriei (

Tabelul 10).

Comunitățile de romi foarte sărace sunt sărace nu doar din punct de vedere al infrastructurii, al accesibilității (drumurilor), și al surselor de venit ci și din punct de vedere al resurselor de capital uman ca urmare a experienței educaționale și de migrațiune relativ reduse. Constatarea indică faptul că tipologia/clasificarea propusă este deosebit de relevantă pentru proiectele de țintesc reducerea sărăciei și incluziunea socială pentru comunitățile de romi. Cele mai sărace dintre comunitățile sărace de romi au un stoc educațional foarte scăzut și o experiență foarte redusă a migrației în străinătate³.

³ Rezultatul concordă cu ceea ce s-a aflat deja despre modelele migraționiste din mediul rural românesc: cele mai scăzute rate ale migrației temporare se întâlnesc la nivelul satelor izolate sau a celor cu un stoc educațional scăzut. Vezi Dumitru Sandu „Cultura și experiența de migrație în satele României”, *Sociologie Românească*, 3/2004, p.192).

Există și o variație a sărăciei comunitare rome și în funcție de grupurile culturale tradiționale - "neamurile de romi". Cele mai sărace grupuri culturale par a fi cele ale cărămidarilor cu peste 80% de comunități sărace din totalul numărului de comunități de cărămidari. Rudarii și vâtrășii urmează imediat în această ierarhie (Tabelul 2).

Cele 848 de comunități de romi mai mari de 20 de gospodării sunt situate în 549 de localități. Luând ca bază informațiile din sondajul PROROMI din 2005 și cele din Recensământul populației și locuințelor din 2002 privind populația de etnie Roma și rata analfabetismului în fiecare localitate putem să estimăm numărul celor care, probabil, se autodeclară ca aparținând etniei Roma, la nivel național, în trei variante ale estimării: superioară, medie și inferioară (Caseta 3, Tabelul 2).

Tabelul 2. Populația (probabil) autoidentificată ca aparținând etniei Roma, la nivel național, conform Recensământul din 2002 și estimării PROROMI din 2005

Anul estimării	Sursa	Valoarea
2002	Recensământ	535140
2005	PROROMI, varianta minimă	730174
2005	PROROMI, varianta medie	851048
2005	PROROMI, varianta maximă	968275

Surse de venit și probleme sociale percepute

Severitatea problemelor sociale percepute este mai mare în CR sărace, cu un procentaj scăzut de populație de altă etnie locuind în aceeași arie/zonă/comunitate.

Venitul minim garantat-VMG- și activitățile ocazionale sunt principalele surse de venit ale locuitorilor din comunitățile de romi. Sursa standard de venit pentru comunitățile HIGHPROB este VMG-ul. Comunitățile NONPROB au cele mai variate surse de venit pe când cele de tip HIGHPROB sunt dependente, în principal, de VMG. Salariile, pensiile, activitățile lucrative private, agricultura și migrația în străinătate sunt surse de venit ce se întâlnesc mai frecvent în comunitățile de tip NONPROB.

S-a obținut o specificitate în a asocia sursele de venit în comunitățile de romi cu tipul de reședință și cu așezarea comunității în cadrul localității:

- VMG este sursa de venit specifică pentru comunitățile aflate la periferia satelor;
- Activitățile ocazionale sunt o sursă de venit caracteristică mai degrabă comunităților de romi din marile orașe;
- Salariile sunt specifice comunităților de romi din zonele urbane;
- Agricultura se constituie în a treia sursă de venituri pentru romii care locuiesc în mediul rural.

Elitele romilor la nivel local par să perceapă ca principale probleme ale romilor cele legate de lipsa unui loc de muncă și a unei surse de venit. Comunitățile de romi au un nivel foarte scăzut de ocupare a profesională/a forței de muncă și, ca urmare, un nivel foarte scăzut și al veniturilor (nesigure și ele) ca urmare a resurselor educațional scăzute în contextual ofertei generale scăzute de locuri de muncă pentru mâna de lucru necalificată și, uneori, ca urmare a discriminării în procesul de angajare. Condițiile precare de locuit și de sănătate merg mână în mână cu oportunitățile scăzute de angajare și cu cele de obținere a unui venit sigur. Problemele legate de locuire și de sănătate sunt

rezultat nu doar al sărăciei cauzate de penuria de locuri de muncă și de surse de venit dar și un rezultat al segregării rezidențiale.

Percepția probabilă a ierarhiei problemelor romilor este o funcție înțeleasă prin două dimensiuni date de raportul sferei public-privat și, respectiv a celei create de raportul nevoi elementare-nevoi superioare (Graficul 1). Problemele legate de locul de muncă și venit sunt percepute cel mai intens de vreme ce se referă la nevoile elementare și la sfera vieții private. La cealaltă extremă se află problemele legate de discriminare, ele aflându-se situate, oarecum, în sfera vieții publice și a nevoilor elevate.

dimensiunea public-privat	CONȘTIENȚIZARE REDUSĂ	interacțiunea socială/instituțională					accesibilitate la instituțiile publice	discriminare etnică
							drumuri	
	CONȘTIENȚIZARE ÎNALTĂ	acces la infrastructura fizică a comunității				apă curentă și potabilă		
		acces la infrastructura socială a comunității			educație școlară			
						sănătate și locuire		
		viață privată			ocupare și venit			
			nevoi de bază				nevoi de ordin superior	
			CONȘTIENȚIZARE ÎNALTĂ				CONȘTIENȚIZARE DE NIVEL REDUS	
dimensiunea resurse-nevoi								

Graficul 1. Ierarhia problemelor sociale percepute în comunitățile de romi în funcție de dimensiunea raportului resurse-nevoi și de dimensiunea raportului public-privat.

Percepția severității problemelor are nivelele cele mai înalte cu cea mai mare concentrare de romi (probabil) autoidentificați⁴ (Tabelul 13). Pentru comunitățile cu o concentrare scăzută de romi (probabil) autoidentificați, percepția asupra amplorii asupra problemelor este mai puțin intensă. Rezultatul este relevant pentru ipoteza în care sărăcia comunitară este mai mare în acele comunități care sunt compuse, în principal din romi autoidentificați (ca situație opusă cazului acelor comunități în care ponderea de romi autoidentificați este mai scăzută).

⁴ Datele disponibile nu ne permit să vorbim despre romi autoidentificați de vreme ce chestionarul nu a fost completat la nivel de indivizi ci de comunitate. Experții locali, din care foarte mulți de etnie Roma, au făcut estimările. Ca urmare, răspunsurile oferite la întrebarea nr. 2 din chestionar (vezi anexa) pot fi interpretate ca făcând referire la populația de etnie Roma probabil autoidentificată. Ceea ce numim aici populație de etnie Roma probabil autoidentificată este, de fapt, o heteroidentificare datorită faptului că informația de bază despre indivizi nu este oferită chiar de către ei înșiși dar, datorită faptului că cca. 50% din persoanele care au completat chestionarele sunt de etnie Roma, putem afirma că estimările sunt foarte aproape de realitate.

Indexul severității problemelor ISP, ca și măsură a percepției problemelor sociale are cele mai mari valori în comunitățile sărace. Orașele mai mari adăpostesc comunitățile de romi cu cele mai mari nemulțumiri legate de modul lor de viață.

Ierarhia problemelor sociale obiective, așa cum este ea oferită de analiza de date indică faptul că majoritatea problemelor acute sunt sau au legătură cu sursele de venit, accesibilitatea și infrastructura de locuit: 74% din comunitățile de romi au probleme severe legate de venituri, 67% din ele au probleme legate de accesibilitate și 23% dintre ele au probleme legate de infrastructura (electricitate și sursa de apă potabilă)⁵.

Perspective ale politicilor în domeniu

Comunitățile de romi de tip LOWPROB, MEDPROB ȘI HIGHPROB, așa cum sunt ele identificate în studiul PROROMI, ar putea folosi ca bază pentru a orienta acțiunile de facilitare ale FRDS-ului sau pentru organizarea unor activități cu funcții asemănătoare. O listă a comunităților de romi de tip HIGHPROB este oferită în anexă.

Un număr de aproximativ 120 de comunități de tip HIGHPROB (vezi anexa) ar trebui să se constituie în prima țintă a facilitării și, dacă diagnosticul se confirmă, să fie acceptate ca și țintă a acțiunilor de combatere a sărăciei și de incluziune socială. Aceste comunități sunt comunități care au, cumulate, mai multe probleme legate de venituri, accesibilitate și infrastructură. Comunitățile de tip MEDPROB ar trebui să se constituie în a doua țintă pentru facilitare și acțiune.

Acest model de acțiune poate fi folosit și în cazul comunităților care nu au fost incluse în sondajul PROROMI astfel :

- Utilizarea criteriilor accesibilității și a surselor de venit (prezente în Tabelul 4) în scopul încadrării comunităților de romi într-una din cele 4 categorii/clase de probleme;
- Identificarea zonelor de intervenție/capacitare a comunităților prin adresarea de întrebări deschise (în chestionarul PROROMI întrebările de la V91 la V9.10).

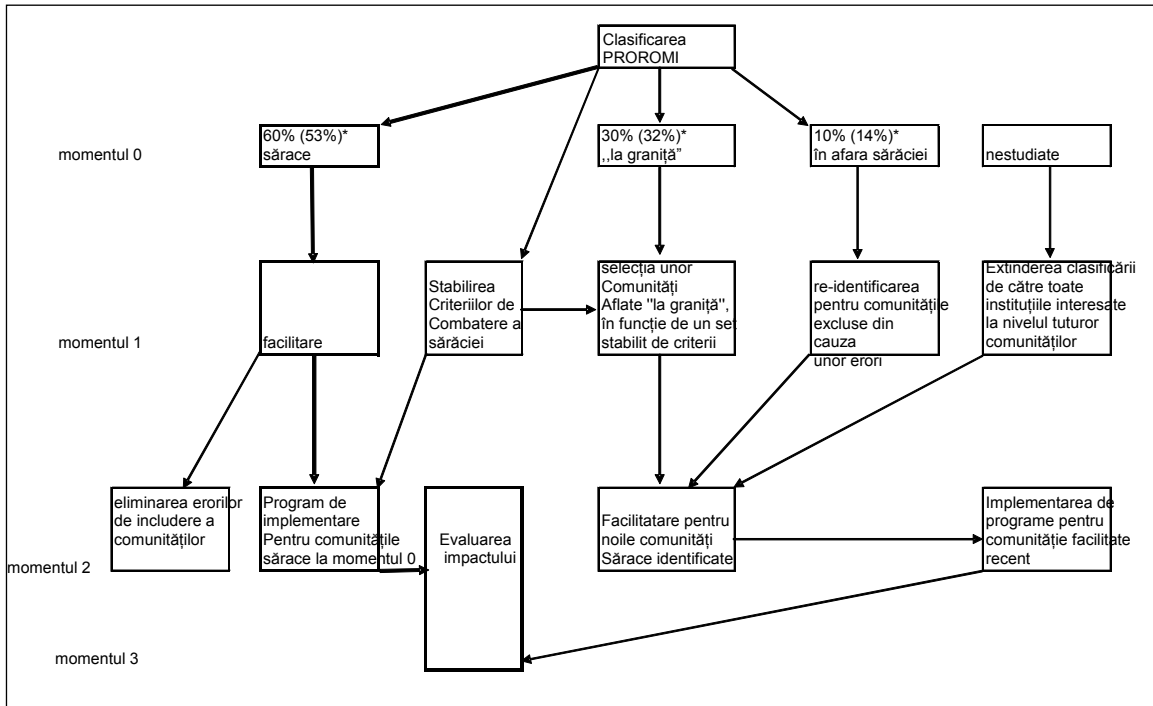
Agencia Națională pentru Romi și alte organizații de profil pot beneficia din plin de extinderea, la nivel național, a acestui proces de colectare de date și de analiză cu scopul acoperirii comunităților compacte de romi de pe tot cuprinsul țării. Metodologia și chestionarul existente se constituie în principalele unelte ce vor permite această operațiune.

Sondajul PROROMI poate fi extins și astfel să acopere toate comunitățile de romi iar datele sale ar putea fi utilizate mai bine (Graficul 2) prin folosirea următoarelor principii:

- secvențializarea acțiunilor;
- un spațiu necesar pentru corectarea erorilor ce țin de procesul de includere-excludere;
- timpul necesar pentru a trece de la sondaj la enumerare completă ;

⁵ Dacă luăm în calcul ponderea populației (din aceste comunități), procentajele de mai sus sunt de 69% în cazul comunităților cu problemele legate de sursa de venituri, 62% pentru comunitățile cu probleme legate de accesibilitate și 12% pentru comunitățile afectate de probleme de infrastructură.

- spațiul necesar pentru ca mulți actori interesați de comunitățile de romi să intervină
- incorporarea evaluărilor în procesul de implementare.

Graficul 2. Extinderea sondajului PROROMI și folosirea datelor sale pentru dezvoltarea comunitară a comunităților de romi

* () estimări ale ponderii populației de romi. Cifrele din paranteze indică ponderea comunităților de romi .

O tipologie a sărăciei în comunitățile de romi

Clasificarea comunităților de romi din punctul de vedere al sărăciei a fost fundamentată pe trei criterii grupând șase indicatori - criteriul accesibilității (cu indicatorii legați de drumuri de acces, caracterul periferic și localizarea comunității față de o groapă de gunoi), criteriul infrastructurii (cu indicatorii legați de accesul la apă potabilă și conectarea la o rețea de electricitate) și criteriul sursei principale de venituri (cu indicatorii oferiți de VMG și/sau sursele de venit provenite din activități ocazionale).

Analiza datelor indică o strânsă legătură între calitatea drumurilor de acces și calitatea drumurilor din interiorul unei comunități: 93% din comunitățile care nu dețin drumuri modernizate de acces sunt, de asemenea, lipsite de drumuri modernizate în interiorul ariei pe care se află comunitatea (Tabelul 3); într-o manieră similară, 77% din numărul de CR care au drumuri de acces pietruite (pavate) dețin și în interiorul lor drumuri de acces de același fel.

Tabelul 3. Calitatea drumurilor de acces și a celor intra-comunitare (%)

Există drumuri de acces practicabile spre/dinspre comunitate?	"Există drumuri de acces practicabile în interiorul comunității?"					Total	
	Nu	Da, pavate	Da, asfaltate	Da, asfaltate și pavate	Non-răspuns	% rând	% coloană
Nu	93	5	1			100	10.8
Da, pavate	20	77		0	3	100	55.4
Da, asfaltate	19	42	34	3	2	100	26.9
Da, asfaltate și pavate	3	36	3	41	18	100	4.6
Non-răspuns	16	21	11		53	100	2.2
Total Rând %	27	57	10	3	4	100	100.0

Ca rezultat al acestei constatări putem simplifica măsurarea accesibilității luând în considerație, pentru clasificare, doar drumurile de acces, caracterul periferic/marginal al comunității și amplasarea ei în apropierea sau nu a unei gropi de gunoi (Tabelul 4).

Tabelul 4. Indicatori pentru construcția tipologică

Dimensiuni	Indicatori	Indici
Unde trăiesc? (ACCESSibilitatea**)	CR de la marginea localităților (1 da, 0 nu), V52*	Spunem că o CR are probleme de accesibilitate dacă cel puțin unul din indicatorii de mai sus prezintă valoarea 1. Contrariul este valabil dacă toți cei trei indicatori iau valoarea 0
	Drumuri modernizate (pietruite sau asfaltate) în zona comunitară (1 nu, 0 da) V76	
	CR aflate lângă gropile de gunoi (1 da, 0 nu) V55	
Cum trăiesc? (INFRAstructura***)	Mai mult de 50 % din gospodăriile din comunitate sunt lipsite de surse de apă potabilă (1 da, 0 nu), V73	Spunem ca o CR are probleme privind infrastructura de apă și de electricitate dacă cel puțin unul dintre indicatori ia valoarea 1. Contrariul este valabil dacă ambii indicatori iau valoarea 0.
	Mai mult de 50 % din gospodăriile din comunitate sunt neconectate la rețeaua de energie electrică (1 da, 0 nu), V74	
Ce resurse au? (surse de VENIT)	Principala sursă de venit este venitul minim garantat sau activitățile ocazionale V72s, V73s	Spunem ca o CR prezintă probleme serioase (codate prin 1) privind veniturile dacă mai mult de 50 % gospodării au VMG și activitățile ocazionale ca sursă principală de venit. Invers, am notat cu 0 dacă mai puțin de 50% din gospodării trăiesc din VMG sau din activități ocazionale.

Codul întrebărilor din baza de date și chestionare. ** V52, V77, și V76 sunt corelate pozitiv și semnificativ între ele. V55 este corelat în mod pozitiv și semnificativ doar cu V52. *** Cele două elemente ale dimensiunii sunt corelate în mod pozitiv la nivelul semnificativ $r=0.11$, $p=0.01$.

Problemele legate de accesibilitate sunt mai frecvente în cazul comunităților de romi rurale decât în cel al comunităților urbane. Problemele de venit și infrastructura par a fi mai degrabă la fel de răspândite atât în cazul comunităților de romi rurale, cât și în cazul comunităților de romi din mediul urban (Tabelul 5).

Tabelul 5. Sărăcia la comunitățile de romi în funcție de mediul de reședință: urban sau rural

	Indicatori	% CR luând valori 1 ("da")			
		rural	urban	total	
Probleme de ACCESibilitate	1 da, 0 nu	70	60	67	
	CR de la marginea/periferia localităților (1 da, 0 nu), V52*	66	59	64	Aproape doua treimi din comunitățile de romi se află la marginea/periferia localităților. Caracterul periferic al acestora este mai frecvent în cazul CR rurale decât în cel al comunităților de romi urbane.
	Drumuri modernizate (pietruite sau asfaltate) ce leagă comunitățile de romi de alte comunități	14	4	11	

	Indicatori	% CR luând valori 1 ("da")			
		rural	urban	total	
	(1 nu, 0 da) V76				
	CR aflată în apropierea unei gropi de gunoi (1 da, 0 nu) V55	9	14	11	Gropile de gunoi se află, mai degrabă, în apropierea comunităților urbane decât a celor rurale.
Probleme de INFRAStructură	1 da, 0 nu	24	20	23	
	Mai mult de 50 % din gospodăriile din comunitate sunt lipsite de o sursă de apă potabilă (1 da, 0 nu), V73	12	07	10	
	Mai mult de 50 % din gospodăriile din comunitate sunt neracordate la rețeaua de energie electrică (1 da, 0 nu), V74	15	15	15	Lipsa electricității este, mai degrabă, la fel de răspândită în mediul urban și în cel rural. Rezultatul este mai degrabă surprinzător și poate fi rezultatul unei erori de înregistrare.
VENIT	Principala sursă de venit este dată de VMG sau de activitățile ocazionale V72s, V73s	76	69	74	Aproape trei sferturi din populația din comunitățile de romi, atât din mediul rural cât și din cel urban, trăiesc din VGM și din activități ocazionale.

Cei șase indicatori care au fost utilizați pentru a măsura sărăcia comunităților de romi pot fi reuniți în două dimensiuni de bază care sunt relevante pentru infrastructura și locația comunității⁶ Sărăcia datorată veniturilor reduse pare a fi asociată, mai degrabă, cu localizarea la periferie decât cu accesibilitatea.

Caseta 2. Chestionare valide și nevalide rezultate ca urmare a procesului de prelucrare a datelor

Forma actuală a analizei datelor PROROMI se bazează pe analiza datelor oferite de 848 de chestionare de sondaj, fiecare dintre ele descriind situația unei comunități de romi mai mare de 19 gospodării. Un număr total de 733 de chestionare au fost eliminate din procesul de prelucrare a datelor fiind afectate de diverse erori/inconsistențe ale datelor în raport cu scopul prezentei cercetări: cca. 500 din ele au fost eliminate pentru că se referă la romi care nu se află stabiliți în comunități spațial compacte ci sunt răspândiți printre alte grupuri etnice. Alte circa

⁶ Un factor de rotație OBLIMIN relevă două dimensiuni de concentrare a celor șase indicatori de clasificare, așa cum apar în matricea de mai jos:

	Componentă	
	infrastructură	locație și venit
V76 drumuri	.661	.131
V73 apă	.650	.082
V74 electricitate	.555	.088
V52 marginalitate	.278	.703
V72s v73s venit	-.086	.672
V55 groapă de gunoi	.141	.545

Metodă de Extragere Analiză principală a componentelor. Metoda rotației: Normalizare Oblimin cu Kaiser. Variabilele sunt codate conform datelor specificate în Tabelul 4. Valoarea eigen² este de 24% pentru primul factor și de 17% pentru al doilea factor. Corelația între cei doi factori este de 0,15.

253 de chestionare au fost eliminate pentru că înregistrează situația unor grupări de populație de etnie Roma mai mici de 20 de gospodării. Circa 170 de chestionare se referă la persoane care trăiesc în mai multe comunități de pe teritoriul administrativ al aceleiași localități. Cele amintite mai sus se constituie în principalele 3 cauze ale eliminării chestionarelor din baza de date. Alte erori minore (vezi tabelul de mai jos) au fost, de asemenea, luate în calcul ca și motive de eliminare a unor chestionare.

Motive de eliminare a formularelor din baza de date	Nr. de chestionare eliminate
Localizare ne-compactă a romilor eroarea 1	503
Comunități prea mici er6	235
Raportare asupra întregii populații rome din localitate er4	169
Formulare conținând date despre comunități agregate er3	42
Număr de romi mai mare decât numărul total al populație din localitate er5	27
Dimensiunea medie a gosp. mai mare de 30 de persoane er2	11
Numărul de gosp. mai mare decât numărul de pers. er7	10

Ponderea de comunități de romi non-problematică din punct de vedere al bunăstării pare a fi mai degrabă una redusă, de cca. 10%.

O CR este considerată ca având probleme foarte severe (CR de tip HIGHPROB) dacă reunește toate criteriile legate de ACCES, INFRASTRUCURĂ și VENIT. Acest tip de CR deține o pondere de cca. 14% din numărul total de comunități de romi. Dacă se întâlnesc doar două din cele trei criterii de cuantificare a sărăciei comunitare, comunitatea este considerată ca având probleme severe (și este o CR de tip MIDPROB); CR de tip LOWPROP îndeplinesc un singur criteriu în vreme ce comunitățile non-problematică nu îndeplinesc nici unul dintre criterii. Aceasta este o modalitate simplă de măsurare⁷ ce poate fi extinsă și adoptată de către practicienii în domeniu și care ar putea aduce, astfel, rezultate compatibile cu studiul PROROMI.

Tabelul 6. Ponderea comunităților sărace de romi și a populației de la nivelul lor

Tipul de comunitate		Ponderea comunităților	Populație de romi (foarte probabil) autoidentificată*		
tipuri	identificare		În arii urbane și rurale	În arii rurale	În arii urbane
fără probleme deosebite NONPROB	fără indicator problematic	10	14	13	16
Cu probleme scăzute LOWPROB	Un indicator problematic	31	33	25	44
Comunități de romi sărace	Cu probleme severe MIDPROB	45	40	46	31
	Cu probleme foarte severe HIGHPROB	14	13	16	9
Total %		100.0	100	100	100
N		848	274854	162994	111860

* Datele se referă la eșantionul de 848 de CR cu o populație de 274854 persoane care s-au identificat (cu mare probabilitate) ca aparținând etniei roma (considerând faptul că experții locali care au completat

⁷ Această măsurare este similară indexului de cuantificare ce este folosit, în prezent, de către FRDS pentru a identifica satele sărace. Indexul FRDS este bazat pe principiul că un sat este considerat sărac dacă sunt îndeplinite 3 din 8 criterii.

chestionarele sunt, în mare parte, persoane care s-au autoidentificat ca aparținând acestei etnii). Numărul de romi probabil autoidentificați care locuiesc în comunitate a fost estimat prin înmulțirea numărului de romi heteroidentificați cu un factor de conversie așa cum este el oferit de răspunsurile la întrebarea nr.2. Eșantionul este relevant pentru comunitățile de romi mai mari de 19 gospodării.

Profile ale comunităților de romi

...în funcție de dimensiune și concentrare

Dimensiunea medie a unei CR mai mari de 19 gospodării este de cca. 300 de persoane pe comunitate. Aceasta valoare este minimă în comunitățile rurale marginale (de cca. 20 pers.) și atinge valoarea de 500 de persoane în comunitățile urbane non-marginale (Tabelul 7). Dimensiunea mediană a unei CR este mult mai mică, de cca. 170 persoane. În general, dimensiunea medie a comunităților de romi crește astfel:

- de la cele din mediul rural la cele din mediul urban,
- de la cele amplasate periferic la cele amplasate central,
- de la comunitățile de tip HIGHPROB la cele de tip NONPROB.

Tabelul 7. Dimensiunea comunităților de romi în funcție de caracterul lor periferic și de localizarea în mediul rural/urban

Tipul CR	Locația				total
	Rural marginal	Rural non-marginal	Urban marginal	Urban non-marginal	
Medii					
NONPROB		384		617	463
LOWPROB	236	265	576	462	349
MIDPROB	264	290	367	319	292
HIGHPROB	273	609	337		299
Total	262	311	406	494	328
Mediane					
NONPROB		182		136	164
LOWPROB	125	141	262	207	175
MIDPROB	174	144	190	157	169
HIGHPROB	189	583	214		197
Total	166	157	200	177	174

Tabelul face referire la estimarea romilor probabil autoidentificați ROMI05(vezi Caseta 3).

Este greu să identificăm comunități de romi – CR – non-problematică în locații rurale marginale/periferice și comunități de romi – CR- de tip HIGHPROB în locații urbane non-marginale. În general, comunitățile de romi sărace tind să aibă dimensiuni mai mici decât comunitățile de romi non-problematică și, de asemenea, tind să aibă și o locație rural-marginală.

Cea mai mare concentrație de populație săracă de romi se află în comunitățile de peste 500 de persoane și în comunitățile medii cu o populație cuprinsă între 200 și 500

persoane (Tabelul 8). Cca. 60% din populația de romi care trăiește compact se regăsește în comunități mari de peste 500 de persoane.

Tabelul 8. Populația Roma în funcție de dimensiunea comunității și de nivelul de sărăcie (%)

Tipul de sărăcie	Dimensiunea CR			Suma Tabelului %
	Sub 200 de persoane	Între 201 și 500 persoane	Peste 500 de persoane	
NONPROB	1.5	2.0	11.0	14.5
LOWPROB	4.3	7.2	21.0	32.5
MIDPROB	7.1	11.0	21.6	39.7
HIGHPROB	2.2	4.7	6.4	13.3
Total	15.2	24.9	59.9	100.0

Cea mai mare concentrație de populație Roma săracă se află desfășurată în comune dezvoltate și în orașele mici. (Tabelul 9).

Tabelul 9. Populația săracă de etnie Roma în funcție de tipul de localitate (%)

	CR non-sărace	CR sărace	Total
	Comună săracă	9.8	
Comună mediu dezvoltată	16.1	23.8	20.2
Comună dezvoltată	22.0	35.0	28.9
Oraș cu mai puțin de 30 mii loc.	16.8	15.6	16.2
Oraș între 30-100 mii loc.	17.3	9.2	13.0
Oraș între 100-200 mii loc.	5.2	2.0	3.5
Oraș de peste 200 mii loc.	12.8	3.7	8.0
Total	100.0	100.0	100.0

...în funcție de structura populației

Romii care trăiesc în comunitățile sărace de romi au un stoc educațional scăzut, o rata/experiență scăzută a migrației în străinătate, o valoare medie mai ridicată a dimensiunii gospodăriei și o orientare/înclinație mai pronunțată spre a vorbi curent limba Romani (

Tabelul 10).

Tabelul 10. Un profil social al populației locuind în comunitățile de romi sărace

	NONPROB	LOWPROB	MIDPROB	HIGHPROB	Total
% de persoane care au cel puțin educație primară	65.3	61.3	58.6	45.1	58.6
% de foști emigranți	12.4	10.4	8.9	5.1	9.4
% de actuali emigranți	6.9	6.4	4.3	2.8	5.2
% de persoane care vorbesc, în principal, Romani	48	42	38	61	44
numărul mediu de persoane pe gospodărie*	4.33	4.57	4.77	4.80	4.67

Exemplu de lectură a datelor din tabl: 45,1% din populația care locuiește în comunitățile de tip HIGHPROB a absolvit forma de învățământ primar* Medii simple folosind comunitățile ca unități de analiză, fără ponderarea cu populația-

Există și variații ale nivelului de sărăcie în funcție de grupul cultural („neamul”) căruia îi aparțin membrii comunității. Cele mai sărace grupuri culturale par a fi⁸ cele ale cărămidarilor cu 80% din comunitățile locuite de aceștia, considerate, conform criteriilor studiului nostru, ca fiind sărace, urmate în ordine descrescătoare de cele ale Rudarilor și de cele ale Vătrașilor (Tabelul 11).

Tabelul 11. Sărăcia comunitară la romi în funcție de grupul cultural căruia îi aparțin membrii acesteia („neamuri”) %

Grup cultural de romi	Comunități non-sărace	Comunități sărace*	Total comunități %	N
Cărămidari	20	80	100	35
Rudari	31	69	100	99
Vătrași/de vatră	35	65	100	48
Alți Romi	43	57	100	262
Căldărari	51	49	100	67
Romi românizați	53	47	100	34
Ursari	57	43	100	61
Non răspuns	38	62	100	242
Total	41	59	100	848

Cifrele fac referire doar la procentele (%) din numărul de CR. *Comunitățile sărace sunt acelea care sunt de tip HIGHPROB sau MEDPROB în vreme ce comunitățile non-sărace sunt cumulate din comunitățile de tip NONPROB și LOWPROB

⁸ Folosesc expresia „par a fi” pentru că există un rată/număr mare de non-răspunsuri.

Ierarhizarea problemelor în comunitățile de romi⁹

Participarea scăzută pe piața forței de muncă și veniturile foarte scăzute sunt principalele probleme ale comunităților de romi. Interogând actorii locali implicați în completarea chestionarelor asupra problemelor principale ale comunității în care trăiesc am obținut o pondere covârșitoare de 90% din răspunsuri ce s-au referit la cât de dificil este, ca persoană de etnie Roma, să-ți găsești un loc de muncă pentru a-ți asigura traiul .

Caseta 1. Cine sunt cei care au completat chestionarele?

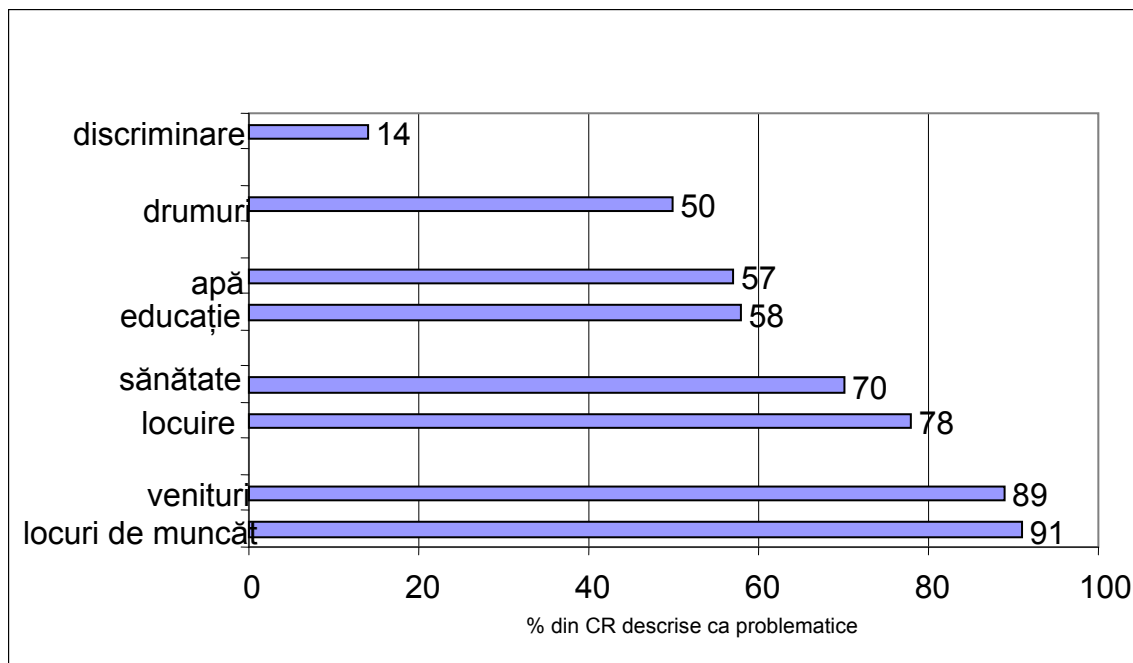
Cele 848 de comunități de romi care au fost sondate pentru întocmirea acestui raport prin folosirea descrierilor primite de la peste 3300 de experți locali (denumite persoane implicate local în completarea chestionarelor PIC). Cca. 60% din aceștia și-au specificat apartenența la etnia Roma. Persoanele de etnie română au avut o pondere de cca. un sfert din numărul total al INFOLOC așa cum se poate constata în tabelul următor :

	Nr. pers.	% din total
Romi	1242	60
Români	560	27
Specificați doar ca ne-romi	147	7
Maghiari	128	6
nespecificați	1310	*
	3387	100

Este posibil ca să avem o supraestimare a participării persoanelor de etnie romă ca și INFOLOC pentru completarea chestionarului PROROMI ca urmare a faptului că aceștia să fi fost menționați formal în lista experților INFOLOC implicați în completarea chestionarului

Se pare că s-au conturat 5 straturi legate de conștientizarea la nivel local-instituțional asupra problemelor comunităților de romi (, Graficul 3, Tabelul 12): veniturile scăzute și lipsa locurilor de muncă/slaba participare pe piața forței de muncă sunt cele mai serioase probleme socioeconomice ale comunităților de romi; condițiile de locuit și starea de sănătate precare sunt pe locul doi pe scara conștientizării, la nivel local; al treilea nivel este cel al educației și al facilităților legate de conectarea la o sursă de apă potabilă; calitatea drumurilor este a patra problemă în linia descendentă a prioritizării problemelor comunităților de romi. Discriminarea pe criterii etnice ocupă cel mai scăzut nivel pe aceeași scară.

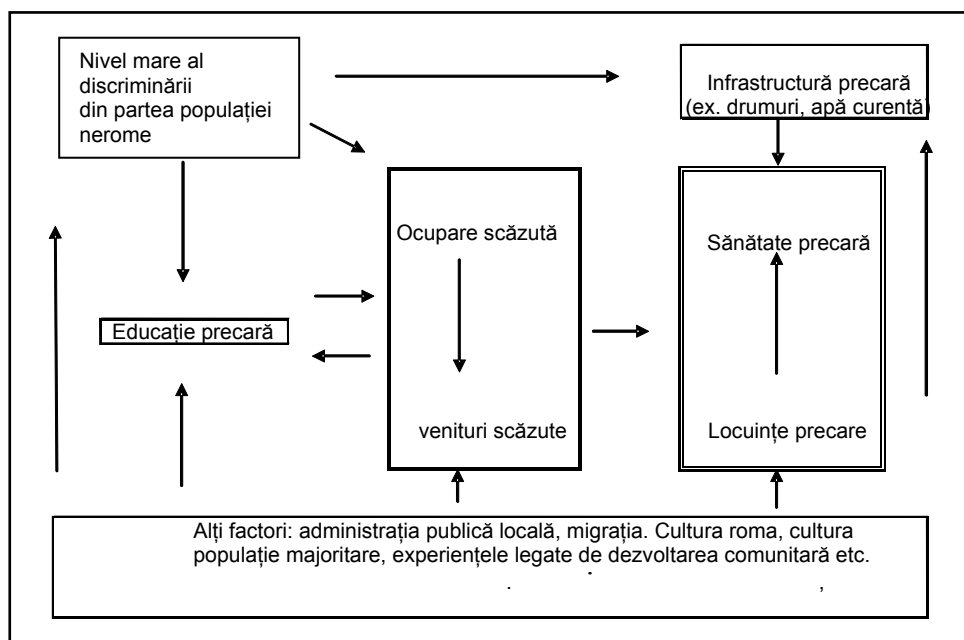
⁹ Prezentul capitol al lucrării este realizat în baza analizei a doar 796 din cele 848 de chestionare valabile la momentul procesării rezultatelor.

Graficul 3. Ponderea comunităților de romi considerate de către INFOLOC ca fiind afectate de diverse probleme socio-economice

Exemplu de lectură a datelor: în medie 91% din comunitățile de romi sunt considerate de către reprezentanții lor ca având probleme legate de ocuparea forței de muncă (lipsa locurilor de muncă. Descrierile-evaluările nu sunt predeterminate (?) de către chestionar. Ipoteza implicită ce rezultă de aici este faptul că o comunitate de romi este (non) problematică într-un anumit grad dacă INFOLOC o prezintă astfel. Cifrele din acest capitol au la bază analiza conținutului răspunsurilor libere oferite de către PIC.

Lecturând sutele de descrieri ale INFOLOC asupra problemelor comunităților lor putem sintetiza modul în care locuitorii comunităților de romi concep factorii-cheie legați de sărăcia din respectivele comunități (Graficul). Elitele locale ale romilor par să considere că romii au un nivel scăzut al participării pe piața forței de muncă și, în consecință, venituri foarte scăzute și nesigure toate datorate și educației lor precare în contextual ofertei scăzute de locuri de muncă necalificate și, uneori, și ca efect al practicilor discriminatorii la angajare. Condițiile de locuire și de sănătate precare nu sunt doar rezultatul sărăciei legate de raportul angajare-venituri ci efect și componentă a segregării rezidențiale.

Graficul 4. Felul în care comunitățile de romi își percep intercauzalitatea propriei sărăcii

Ierarhia problemelor sociale în percepția elitelor locale rome parcurge drumul de la nevoile elementare la cele superioare, pe de-o parte și de la cele private la nevoile de interes public (social), pe de altă parte (Graficul 1). Cel mai mare nivel de autoconștientizare a nevoilor este legat de ocuparea forței de muncă și de venituri ca resurse primare ale vieții private.

Tabelul 12 „ Descrieți pe scurt principalele probleme ale comunității de romi legate de...”

	probleme	Situație non-problematică	non răspuns	Total
Ocupare profesională	91	0	9	100
Venituri	89	0	11	100
Locuire	78	15	7	100
Sănătate	70	18	12	100
Educație/școală	58	30	12	100
Apă curentă	57	29	15	100
Drumuri	50	38	12	100
Discriminare	14	61	25	100

Ierarhia problemelor sociale percepute este cam aceeași, indiferent de tipul de comunitate de romi. Datele disponibile sugerează o ierarhie a comunităților în funcție de modul în care își percep propriile probleme sociale. În aproape toate cazurile cel mai intens nivel al percepției problemelor sociale este cel de la nivelul comunităților HIGHPROB care au, în termeni obiectivi, problemele legate de accesibilitate, o infrastructură precară și venituri insuficiente. Tipul de comunitate și percepția locală asupra problemelor sociale sunt definite în funcție de criterii diferite. Prima categorie face apel la clasificări obiective în vreme ce a doua face apel la un set de clasificări subiective în baza opiniilor persoanelor locale implicate în completarea chestionarelor-INFOLOC. Faptul că cele două abordări- cea subiectivă și cea obiectivă- ne permit o interpretare consistentă a datelor este un element care indică modul în care este structurată realitatea socială în

comunitățile de romi și cât de viabile sunt datele colectate după ce ele au trecut de procesul de filtrare (așa cum apar în Caseta 1).

Problemele legate de ocuparea forței de muncă sunt atât de severe încât chiar și comunitățile de romi fără probleme deosebite, intitulate de noi comunități de tip NONPROB le percep ca fiind de o relevanță deosebită în conștiința publică. Legat de celelalte probleme, cum ar fi de ex. drumurile, diferențe sunt foarte mari de la o comunitate la alta: indexul severității problemelor legate de drumuri are valoarea 80 în cazul comunităților de tip HIGHPROB și doar 38 în cazul comunităților de tip LOWPROB și NONPROB.

Percepția severității problemelor are cele mai mari valori în comunitățile de romi cu o concentrare mare de populație (probabil) autoidentificată ca aparținând etniei Roma (Tabelul 13). Pentru comunitățile cu un grad scăzut de concentrare de populație, (probabil) autoidentificată, intensitatea percepției asupra problemelor comunității este mai scăzută. Rezultatul este relevant pentru ipoteza conform căreia că sărăcia comunitară este mai ridicată în comunitățile care sunt formate, în principal, din etnici romi autoidentificați (ca situație opusă cazului comunităților având o pondere mai scăzută de romi autoidentificați).

Tabelul 13. Severitatea problemelor percepute ale comunităților de romi și ponderea probabilă de romi autoidentificați în cadrul comunității

Cât de severe sunt problemele comunității așa cum sunt ele percepute de către INFOLOC (categorii ISP)*	Ponderea probabilă de romi autoidentificați în comunitate				
	90-100%	50-89%	20-49%	Sub 20%	Total
Nivel scăzut	21	21	33	29	22
Nivel mediu	45	47	48	51	46
Nivel înalt	35	32	19	20	32
Total	100	100	100	100	100

* Cele trei categorii de gravitate a problemelor sunt generate de un index al severității problemelor ISP calculate ca o sumă a indicilor parțiali asupra severității problemelor legate de locurile de muncă, venituri, apă, drumuri, educație și discriminare. Fiecare dintre aceste elemente au fost codate cu valoarea <<1>> dacă experții locali au indicat o situație problematică (legată de respectivul element), cu valoarea <<-1>>, dacă experții au indicat o situație non-problematică și cu valoarea <<0>> pentru non-răspunsuri.

Exemplu de lectură a datelor din tabelul: 35% din numărul total de comunități beneficiind de cea mai mare concentrare de romi autoidentificați (prin intermediul evaluărilor INFOLOC) își definesc situația ca fiind una foarte problematică

Un model operațional de intervenție în comunitățile sărace de romi

Comunitățile de tip LOWPROB, MEDPROB și HIGHPROB așa cum sunt ele identificate de către studiul PROROMI ar putea folosi ca bază pentru orientarea acțiunilor de facilitare ale FRDS sau pentru organizații având funcții similare. O listă a comunităților de romi HIGHPROB este oferită în anexă

Cele aprox. 120 de comunități de romi de tip HIGHPROB (vezi anexa) ar trebui să se constituie în primul grup-țintă pentru facilitare, dacă diagnosticul pus de prezenta cercetare este confirmat și apoi să fie acceptate ca și obiectiv-țintă în lupta anti-sărăcie. Aceste comunități au probleme cumulative legate de venit, accesibilitate și infrastructură. Comunitățile de tip MEDPROB ar trebui să se constituie în a doua țintă pentru facilitare și acțiunea antisărăcie.

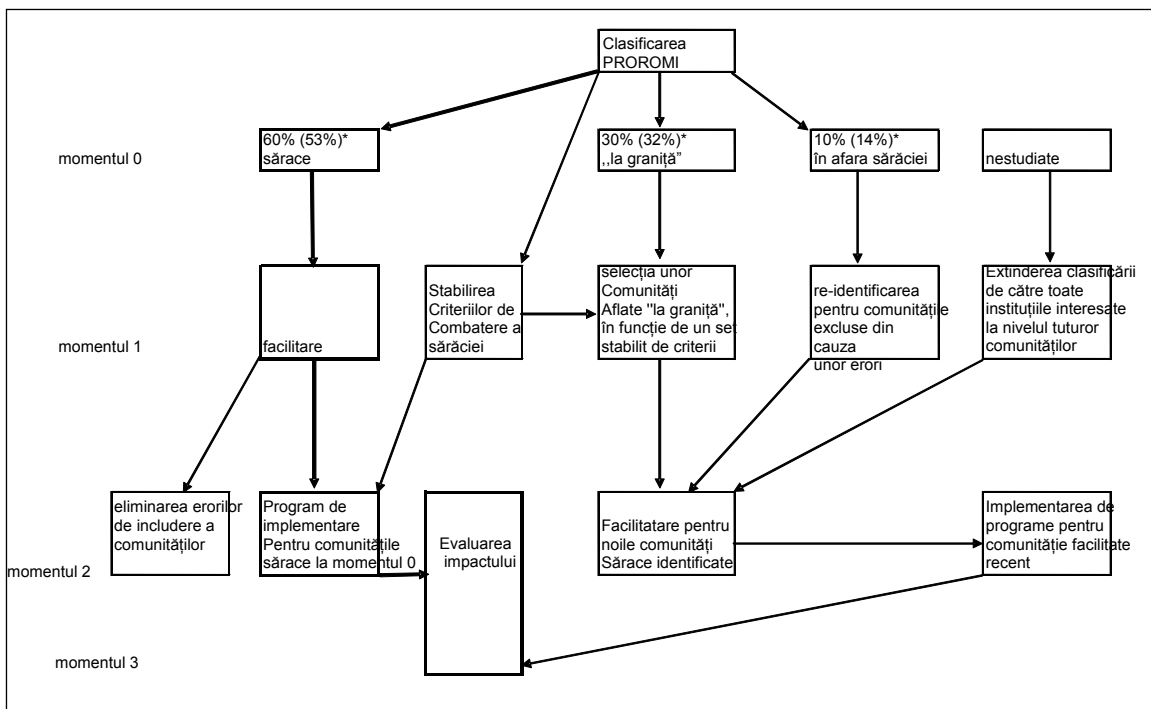
Dacă practicienii sunt interesați și de alte comunități de romi decât cele incluse în dosarul PROROMI atunci ei ar putea urma următoarea procedură:

1. O variantă prescurtată a chestionarului PROROMI este distribuită aceluiași categorii INFOLOC și potrivit aceluiași reguli specificate în anexa chestionarului. Întrebările ce vor fi incluse în chestionar sunt cele menționate în Tabelul 4 ca și măsuri pentru accesibilitate, infrastructură și pentru sursele de venit, plus întrebările deschise privind problemele comunităților (deV91 la V9.10);
2. Datele obținute în urma completării chestionarului vor permite includerea comunităților de romi în una din cele 4 categorii (NONPROB, LOWPROB, MIDPROB or HIGHPROB) iar informațiile din întrebările deschise ? vor realiza profilul problemelor comunității.
3. Avantajul uneia asemenea proceduri este acela că poate oferi ușor termeni de comparație pentru comunitățile nou studiate prin folosirea bazei de date PROROMI

Sondajul PROROMI poate fi extins și astfel să acopere toate comunitățile de romi iar datele sale ar putea fi utilizate mai bine (Graficul 2) prin folosirea următoarelor principii:

- un cadru temporal pentru acțiunea politicilor în domeniu;
- un spațiu necesar pentru corectarea erorilor ce țin de procesul de includere-excludere;
- timpul necesar pentru a trece de la sondaj la enumerare completă (recensământ);
- spațiul necesar pentru ca actorii multipli interesați de comunitățile de romi să intervină
- incorporarea de evaluărilor în procesul de implementare.

Diagrama de timp ne sugerează o asemenea abordare:

Graficul 2. Extinderea sondajului PROROMI și utilizarea datelor acestuia pentru asigurarea dezvoltării comunitare în comunitățile de romi. * () estimare a ponderii populației de etnie Roma. Cifrele din paranteze ne indică ponderea comunităților de romi.

Anexe

Chestionarul PROROMI și instrucțiunile de completare

GUVERNUL ROMÂNIEI

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ROMI

Str.Viitorului, nr.14, sector 2
București

Tel: 40 – 21 – 211.65.78
Fax:40 – 21 – 211.51.94

**PRObleme ale ROMIlor cu localizare relativ compactă (PROROMI)
- chestionar -**

**PENTRU FIECARE COMUNITATE DE ROMI DIN LOCALITATE SE COMPLETEAZĂ CÂTE UN FORMULAR.
NUMAI ÎNTREBAREA NUMĂRUL 1 DIN FORMULAR ESTE COMPLETATĂ LA FEL PENTRU TOATE
COMUNITĂȚILE DE ROMI DIN LOCALITATE.**

DE CE ȘI CUM SE CULEG DATELE?

- **Agenția Națională pentru Romi organizează o cercetare socială menită să ducă la identificarea situației sociale a tuturor grupărilor de cel puțin 20 gospodării de romi așezate relativ compact. Pe scurt, acestea vor fi denumite în continuare „comunități de romi”. Sunt vizate toate comunitățile de romi, indiferent de zona în care se află, starea materială, limba vorbită de către membrii comunității, religia sau neamul căruia îi aparțin aceștia.**
- **Scopul cercetării** este acela de a contribui la o mai bună cunoaștere a comunităților locale de romi (cu populație formată majoritar din romi care se recunosc astfel) din perspectiva problemelor sociale cu care acestea se confruntă. Baza de date, astfel obținută, va putea fi folosită în scopuri de cercetare științifică și de acțiune socială orientată spre **elaborarea unor politici sau proiecte de reducere a sărăciei** de către orice instituție sau organizație care intenționează să promoveze **dezvoltarea comunitară**.
- **Rostul acestei cercetări** sociologice nu este acela de a determina numărul de romi din România, ci de a contribui la identificarea principalelor probleme social-economice pe care le au comunitățile de romi.
- **Principiul fundamental al cercetării**, precizat în anexă, **este acela de a implica reprezentanți ai comunităților de romi și persoane care sunt bune cunoscătoare ale problemelor acestora, la nivel local**, în completarea formularului.
- Înainte de a completa chestionarul vă rugăm să **citiți cu atenție precizările din anexă** (paginile 6-7).
- În cuprinsul chestionarului (paginile de la 2 la 7) instrucțiunile de completare sunt scrise cu litere mari.

Este prima dată când în România se organizează o astfel de cercetare socială atât de complexă și dumneavoastră puteți ajuta foarte mult la rezolvarea problemelor romilor și la orientarea justă a diferitelor proiecte de dezvoltare comunitară, prin completarea atentă, corectă și obiectivă a formularului!

Vă mulțumim anticipat !

Formularul de chestionar se completează

în județul:	pentru localitatea (oraș sau comună):	pentru comunitatea de romi denumită pe scurt: (AȘA CUM ÎI SPUN LOCALNICII):
-----------------------------	---	---

1. Există romi pe teritoriul administrativ al localității dumneavoastră ?

(ÎNCERCUIȚI CODURILE PENTRU VARIANTELE CORESPUNZĂTOARE SITUAȚIEI LOCALE ȘI, DACĂ ESTE CAZUL, ADĂUGAȚI CIFRA CORESPUNZĂTOARE ÎN SPAȚIUL MARCAT CU ATENȚIE, POT FI ÎNCERCUIȚE MAI MULTE VARIANTE !):

<p>1.1. nu (DACĂ ACESTA ESTE CAZUL, ÎNCERCUIȚI 1.1 ȘI ÎNAPOIAȚI FORMULARUL)</p> <p>1.2. da, așezați relativ risipit, printre alte gospodării DACĂ „DA” la 1.2 Aproximativ câte persoane _____</p> <p>1.3. da, așezați relativ grupat, în una sau mai multe comunități/zone care au, însă, fiecare, mai puțin de 20 gospodării. DACĂ „DA” la 1.3 Aproximativ câte persoane sunt în astfel de comunități _____</p> <p>1.4. da, așezați relativ grupat, în una sau mai multe comunități/zone care au, însă, fiecare, cel puțin 20 de gospodării. DACĂ „DA” la 1.4 Aproximativ câte persoane sunt în comunitatea/zona pentru care va fi completat formularul acesta _____ (NOTAȚI NUMĂRUL ȘI TRECEȚI, ÎN CONTINUARE, LA COMPLETAREA ÎNTREGULUI CHESTIONAR↓)</p>

2. Membrii comunității se consideră a fi romi (ÎNCERCUIȚI, PE BAZA DISCUȚIILOR CU MEMBRI AI COMUNITĂȚII, UNA DINTRE VARIANTE)

- 2.1. aproape în totalitate (90-100%)
- 2.2. majoritar (50-89%)
- 2.3. doar unii dintre ei (20-49%)
- 2.4. foarte puțini dintre ei (sub 20%)

<p>DACĂ ÎNTRE CEI TREI MEMBRII AI ECHIPEI DE COMPLETARE A FORMULARULUI APAR PUNCTE DE VEDERE DIFERITE, LEGATE DE RĂSPUNSUL LA ÎNTREBAREA 2 , VĂ RUGĂM SĂ LE MENȚIONAȚI ÎN ACEST SPAȚIU. ESTE NECESARĂ PRECIZAREA CLARĂ A PUNCTULUI DE VEDERE AL PERSOANEI DIN COMUNITATEA DE ROMI, CEA MAI APROPIATĂ, ÎN PRINCIPIU, DE MODUL ÎN CARE ROMII GÂNDESC DESPRE EI ÎNȘIȘI</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

3. Ce limbă se vorbește, în principal, în interiorul comunității ? (ÎNCERCUIȚI UNA DINTRE VARIANTE)

- a) româna b) romani (romanes) c) maghiara d) alta (care?) _____

4. Ce fel de romi (neam) se consideră a fi membrii comunității (de ex. căldărari, rudari etc.) ? _____

DACĂ ÎN COMUNITATE SUNT MAI MULTE NEAMURI DIFERITE, PRECIZAȚI CARE SUNT ACESTEA ȘI PONDEREA FIECĂRUIA:

.....

5. Localizarea comunității de romi

5.1. nume sat/cartier în care se află (în apropierea căruia se află) comunitatea de romi (COMPLETAȚI ÎN SPAȚIUL LIBER)	
5.2. localizare în sat/oraș (ÎNCERCUIȚI UNA DINTRE VARIANTE)	a) în interiorul localității b) la margine, apropiat c) la margine, depărtat
5.3. este situată (ÎNCERCUIȚI UNA DINTRE VARIANTE)	a) în intravilan b) în extravilan
5.4. în gospodăriile care o compun cei care locuiesc sunt, majoritar (ALEGETI UNA DINTRE VARIANTE IAR, DACĂ AȚI ALES PUNCTUL "A", COMPLETAȚI RUBRICILE CU PROCENTELE CORESPUNZĂTOARE, CALCULATE DIN TOTALUL CELOR CARE LOCUIESC LEGAL)	a) ocupanți legali ai locuințelor/terenurilor din care: a.1 - dețin locuințe în proprietate un procent de % a.2 - locuiesc cu chirie un procent de % a.3 - locuiesc la familie, la rude, un procent de % b) ocupanți ilegali ai locuințelor /terenurilor
5.5. se află pe/lângă, o groapă de gunoi (ÎNCERCUIȚI UNA DINTRE VARIANTE)	a) da b) nu
5.6. în comunitate (ÎNCERCUIȚI UNA DINTRE VARIANTE):	a) sunt numai romi b) sunt și alte grupuri etnice, dar romii sunt cei mai mulți c) sunt și alte grupuri etnice, iar romii sunt minoritari

6. Persoane, gospodării și locuințe (unități de locuire*) în comunitatea de romi (CIFRELE VOR FI REZULTATE DIN APRECIERI, ESTIMĂRI ALE GRUPULUI CARE COMPLETEAZĂ FORMULARUL)

6.1. număr total de gospodării** de romi (COMPLETAȚI CIFRA CORESPUNZĂTOARE→)	
6.2. număr total de persoane în gospodării de romi	
6.3. număr total de familii de romi***	
6.3.1. număr total de familii mixte	
6.4. pondere (procent) copii de 0-14 ani din totalul populației de romi (COMPLETAȚI PROCENTUL→)	%
6.5. pondere populație de religie ortodoxă	%
6.6. pondere copii care merg la școală relativ regulat din total copii de vârstă școlară	%
6.7. pondere persoane care nu au certificat de naștere din total persoane	%
6.8. pondere persoane care nu au buletin sau carte de identitate (fie ea și provizorie) din total persoane de 14 ani și peste	%
6.9. pondere persoane de peste 14 ani care lucrează (cu carte de muncă, zilieri sau altfel)	%
6.10. pondere persoane de peste 14 ani care au cel puțin 4 clase primare	%
6.11. număr de familii care au depus cereri pentru venitul minim garantat	
6.12. număr de familii care primesc venitul minim garantat	
6.13. număr persoane din comunitate plecate temporar în străinătate	
6.14. număr persoane prezente în comunitate dar care au fost, cel puțin o dată, în străinătate	
6.15. pondere gospodării care au teren agricol în proprietate	%
6.16. număr total de unități de locuit** (COMPLETAȚI CIFRA CORESPUNZĂTOARE→)	
din care:	
6.16.1. număr de case improprii locuirii și/sau neracordate la utilități, bordeie	
6.16.2. număr de apartamente la bloc improprii locuirii (supraaglomerate, neracordate la utilități, extrem de insalubre sau în subsolul acestora)	
6.16.3. număr de adăposturi improvizate în afara blocurilor (barăci, coșmelii etc.)	
6.16.4. număr de locuințe/apartamente ocupate fără forme legale	

***unitate de locuire** – locuință individuală (casă), apartament la bloc, adăpost improvizat (baracă, coșmelie, bordei)

****gospdărie** – grupare de oameni care locuiesc și mănâncă împreună, folosind resursele aceluiași buget. Într-o gospodărie pot fi una sau mai multe familii.

*** **termenul de familie**, în sensul legii 416/2001, “desemnează soțul și soția sau soțul, soția și copiii lor necăsătoriți, care locuiesc și se gospodăresc împreună”.

7. Infrastructură - utilități

Ponderea (procentul) gospodăriilor din comunitate:		
7.1. racordate la rețeaua de apă curentă potabilă		%
7.2. neracordate la rețeaua de apă curentă potabilă, dar beneficiind, în apropiere, de o sursă alternativă de apă potabilă (fântână, puț, pompă de apă etc.)		%
7.3. fără sursă de apă potabilă în apropiere		%
7.4. racordate la rețeaua de curent electric		%
7.5. racordate la rețeaua de gaze		%
Comunitatea are:		
7.6. drum de acces practicabil spre/dinspre comunitate (ÎNCERCUIȚI VARIANTA CORESPUNZĂTOARE)	1.nu 2.da, pietruit 3.da, asfaltat	
7.7. drumuri practicabile în interiorul comunității (ÎNCERCUIȚI VARIANTELE CORESPUNZĂTOARE)	1.nu 2.da, pietruite 3.da, asfaltate	
7.8. telefon public (ÎNCERCUIȚI VARIANTA CORESPUNZĂTOARE – ATENȚIE, NU SE VOR LUA ÎN CALCUL TELEFOANELE MOBILE ALE MEMBRILOR COMUNITĂȚII!)	1.da 2.nu	

7. Principala sursă de venit

Pondere gospodării care au ca <u>principală</u> sursă de venit:		ÎN ACEASTĂ COLOANĂ VĂ RUGĂM SĂ DAȚI DETALII (ÎN CE FEL, UNDE, CUM, DIFICULTĂȚI ETC.) !
7.1. salariul	_____ %
7.2. venitul minim garantat (VMG)	_____ %
7.3. activitățile ocazionale (de ex.: colectare de fier vechi, hârtie, zilieri, etc.)	_____ %
7.4. firmele particulare	_____ %
7.5. migrația în străinătate (bani trimiși acasă)	_____ %
7.6. agricultura	_____ %
7.7. pensiile	_____ %

7.8. alte surse de venituri (care ?)	_____ %
Total (VERIFICAȚI)	100%	

8. **Comunitatea a beneficiat, în ultimii 5 ani, de vreun proiect sau program de ajutorare, de combatere a sărăciei sau de dezvoltare?**

a) nu b) da DACA "DA" De câte (TRECEȚI CIFRA) _____

Referitoare la ce (DETALIAȚI)

.....
.....
.....

9. **Descrieți, pe scurt, principalele probleme actuale ale comunității de romi** (ACOLO UNDE ESTE CAZUL DETALIAȚI ȘI PE PAGINA NUMĂRUL 8, RĂMASĂ LIBERĂ ÎN ACEST SCOP) **legate de:**

9.1. ocuparea forței de muncă
9.2. venituri
9.3. educație/ școală
9.4. sănătate
9.5. locuințe (condițiile de locuit)
9.6. apă
9.7. canalizare
9.8. drumuri
9.9. relațiile cu instituțiile (cu primăria, școala,

biserica, spitalul /dispensarul, poliția etc.)
9.10. eventuale situații/cazuri de discriminare față de romi (detaliați !)

Cine a completat formularul:

Nume și prenume	Se consideră a fi de etnie...	A completat formularul în calitate de ...	Ocupația	Numărul de telefon	Semnătura
1.					
2.					
3.					

Data (perioada completării) __ - __ / __ /2005

Anexă: Reguli de completare a formularului PROROMI

2. Formularul înregistrează situația pentru toate grupările de romi de cel puțin 20 gospodării (indiferent de starea lor materială, limbă vorbită, religie, neam, localizare în sat/oraș sau la margine de sat/oraș), așezate relativ compact, apropiate unele de altele, în interiorul unei localități sau în apropierea acesteia.
3. Prin „comunitate de romi” se înțelege, în acest caz, o grupare de cel puțin 20 gospodării de persoane care se recunosc a fi de etnie roma. Prin răspunsul la întrebarea 2 vor putea fi aduse precizări asupra proporției probabile de persoane care se recunosc a fi romi.
4. **Dacă în localitate sunt mai multe comunități de romi**, vă rugăm să **completați pentru fiecare dintre ele câte o fișă PROROMI**.
5. Vă rugăm să **completați fiecare fișă PROROMI apelând la câte trei persoane alese astfel:**
 - **reprezentant al primăriei** (expert local pe probleme de romi sau, dacă nu există, un consilier ales, de etnie roma , din cadrul consiliului local sau, dacă nici acesta nu există, un asistent social familiarizat cu problemele comunităților de romi din localitate); această persoană se va implica direct în completarea tuturor fișelor (câte una pentru fiecare dintre grupările relativ compacte de romi de cel puțin 20 de gospodării de pe teritoriul localității respective). **Persoana respectivă, beneficiind de sprijinul logistic al primăriei, va multiplica (dacă este cazul), înainte de completare, chestionarul primit de la ANR și va trimite, în cel mai scurt timp**

după completare (în maxim 10-14 zile calendaristice de la primirea chestionarului, dar nu mai târziu de data de 15 aprilie a.c.), toate chestionarele, completate pe raza administrativă a localității, într-un singur plic, pe adresa prefecturii județului căruia îi aparține localitatea respectivă. Pe plic se va menționa: "**ÎN ATENȚIA D-LUI PREFECT ȘI A BIROULUI JUDEȚEAN PENTRU ROMI**". DOAR primăriile sectoarelor Municipiului București vor trimite chestionarele completate direct pe adresa Agenției Naționale pentru Romi: Str. Viitorului, nr 14 sect. 2, București.

- **persoană de etnie roma, din afara primăriei, locuitor în comunitatea de cel puțin 20 de gospodării pentru care se completează formularul, bun cunoscător al problemelor acelei comunități, apreciat de romii din comunitate;** aceasta persoană va participa direct la completarea formularului doar pentru comunitatea de romi, din care provine;
- **un al treilea membru al grupului de completare al fișei va fi numit, prin acord comun între primele două persoane,** și va trebui să fie un bun cunoscător al zonei din localitatea în care se află comunitatea de romi: o persoană din cadrul unei instituții locale, alta decât primăria, (de ex.: **un mediator sanitar sau un mediator școlar**), **un membru al unei organizații neguvernamentale** implicate în proiecte locale pentru romi (dacă există) sau **un lider local rom** (formal sau informal). **Persoana respectivă va fi aleasă și în funcție de modul în care se implică în rezolvarea problemelor comunității (grupării) de romi.** Ea poate participa, acolo unde este cazul, la completarea a mai mult de o fișă.
- **Acolo unde acest lucru este posibil, cel puțin două dintre cele trei persoane care completează formularul trebuie să fie persoane de etnie roma care își recunosc apartenența etnică (cel puțin una, va fi, obligatoriu, de etnie roma).**

6. Înainte de completarea chestionarului și după citirea lui atentă, **persoanele responsabile cu această acțiune trebuie să stea de vorbă cu membri ai comunității de romi** pentru care se face descrierea de situație.
7. Acolo unde cei trei, fie nu se pun de acord între ei, fie informația pe care o dețin este insuficientă, în loc de o cifră se va completa un interval de procente sau cifre absolute care descriu limitele în care se încadrează evaluarea grupului de completare al formularului asupra chestiunii în cauză.
8. Este posibil ca, pentru eventualele neclarități, să revenim, direct la nivel local, cu întrebări sau operatori de teren.
9. Pentru orice întrebare legată de modul de completare al formularului, vă puteți adresa următoarelor persoane:
 - expertului județean pe probleme de romi din cadrul prefecturii (biroului județean pentru romi);
AICI EXPERTUL PE PROBLEME DE ROMI DIN CADRUL BIROULUI JUDEȚEAN PENTRU ROMI ÎȘI VA TRECE (OBLIGATORIU PE TOATE CHESTIONARELE ȘI ÎNAINTE DE EXPEDIEREA LOR CĂTRE PRIMĂRII) NUMELE ȘI NUMERELE DE TELEFON ȘI FAX (DE LA BIROU) LA CARE POATE FI CONTACTAT→:.....
 - reprezentantului Agenției Naționale pentru Romi, domnul consilier Ștefan Harda la 021 – 211 65 78 (mobil: 0742647819 sau e-mail: Stefan.Harda@gov.ro), de luni până vineri între orele 9-17 (**dacă este nevoie, puteți solicita prezentul chestionar și în format electronic la adresa de mail de mai sus**);

- domului prof.univ.dr. Dumitru Sandu, coordonatorul studiului, la numărul tel. fix 021 – 4449799 (e-mail dsandu@dnt.ro) între orele 8-9 sau 21-22.

10. Evaluările formulate de către cele trei persoane care completează formularul **nu trebuie să fie modificate** de către nici una dintre instituțiile la nivelul cărora circulă acest formular (primărie, prefectură, BJR). Eventualele comentarii ale acestor instituții vor fi transmise, separat, coordonatorului din partea ANR sau coordonatorului general de cercetare.

Vă mulțumim, încă odată, pentru sprijinul acordat pe tot parcursul acestei cercetări și vă asigurăm că datele pe care le obținem prin intermediul dumneavoastră vor fi folosite numai pentru binele comunităților de romi, pentru a fundamenta proiecte și programe care să le ajute direct pe ele și, indirect, întreaga localitate!

Comentarii asupra modalității de completare a chestionarului¹⁰

1. Observații legate de tipurile de răspunsuri primite:

În funcție de forma în care s-a răspuns și conținutul general al răspunsului prin raportare la prezența romilor în localitate, se poate discuta despre trei categorii mari de răspunsuri:

Situația A. Localități care au răspuns completând un chestionar, că *nu au romi* pe teritoriul administrativ (răspuns „nu” la întrebarea 1.1/pag.2)

Situația B. Localități care au răspuns completând un chestionar, că *au romi* pe teritoriul administrativ (răspuns „da” la una sau mai multe dintre întrebările 1.2., 1.3, 1.4/pag.2)

Situația C. Localități care au răspuns printr-o adresă,

- a. Fie precizând că *nu au romi* pe teritoriul administrativ
- b. Fie precizând că *nu au comunități de romi care să facă obiectul studiului* (fără alte precizări suplimentare) pe teritoriul administrativ
- c. Fie precizând că *au romi* pe teritoriul administrativ și menționând numărul acestora/numărul familiilor sau/și numărul gospodăriilor

2. Observații legate de modalitatea în care a fost codificată și introdusă informația pe suport electronic

Situația A și Situația C (punctele a și b) - informația a fost introdusă într-o bază de date (o singură variabilă – v11 – corespondentă întrebării 1.1./pag 2 din formular). Identificarea localităților s-a făcut pe baza codului siruta inferioară, pornind de la supoziția că răspunsul primăriei (în acest caz) vizează toate localitățile componente ale unității administrativ teritoriale (dacă primăria unei comune a răspuns, indiferent în ce formă, că pe teritoriul unității administrative nu există romi, răspunsul a fost atribuit tuturor localităților (satelor) componente).

Comentariu: Decizia implică o serie de riscuri induse de modificările statutului administrativ al unor localități, necuprinse în sistemul de codificare INS. Există din acest motiv două situații:

- În cazul comunelor nou înființate, răspunsul „nu” a fost atribuit restrictiv unui singur sat (identificabil pe sirută inferioară)
- În cazul comunelor care au pierdut localități componente, răspunsul a fost atribuit extensiv pentru o serie de sate care este posibil să nu mai facă parte din unitatea administrativă respectivă

Răspunsurile primite de la primării sunt identificabile pe baza a două valori atribuite variabilei v11:

¹⁰ Text redactat de Monica Constantinescu. Materialul aduce câteva precizări asupra modului de completare a chestionarului. Toate observațiile cuprinse în document au la bază activitatea de codificare și este recomandabil să fie citite ca „tipuri/categorii” fără deducții legate de ponderea lor în totalul formularelor primite.

- Valoarea 1: pentru răspunsul *nu există romi*
- Valoarea 2: pentru răspunsul *nu există comunitate de romi* care să facă obiectul studiului.

Situația C (punctul c) – reprezintă un număr extrem de mic de cazuri până în acest moment (sub 10), care nu au fost încă transpuse pe suport electronic din cauza incompatibilității cu modul de structurare a informației culese (în cazul acestor unități administrativ teritoriale nu se poate încadra informația în categoriile furnizate de întrebările 1.2., 1.3 și 1.4/pag 2). O eventuală verificare telefonică ar permite rezolvarea situației.

Situația B : concentrează cea mai mare parte a chestionarelor. Modalitatea de transpunere pe suport electronic a informației cuprinse în aceste chestionare necesită o serie de lămuriri referitoare la completarea chestionarelor prin raportarea la unitatea administrativ teritorială/unitatea naturală de locuire.

Chestionarele nu au un referent spațial comun. Din acest punct de vedere au fost identificate trei tipuri de situații:

- Chestionare completate cumulativ la nivelul unității administrativ teritoriale (comună/oraș), probabil pentru toate unitățile naturale de locuire (sat/oraș). În cazul acesta nu se poate opera cu codul siruta inferioară, informația fiind înregistrată într-o bază de date separată (baza siruta superioară) și identificată prin utilizarea codului siruta superioară.
- Chestionare completate cumulativ la nivelul mai multor unități naturale de locuire (sate, orașe), specificate în cuprinsul chestionarului (incluzând situații în care localitățile specificate nu reprezintă totalul localităților cuprinse de unitatea administrativ teritorială). Informația cuprinsă în aceste chestionare a fost introdusă în baza de date siruta superioară, prin atribuirea ei, pe baza codului siruta superioară, unității administrativ teritoriale.
- Chestionare completate la nivelul unei unități naturale de locuire precizate în cuprinsul chestionarului prin răspunsul la întrebarea 5.1./pag. 3. Informația a fost introdusă într-o nouă bază de date (baza siruta inferioară) în care identificarea localității se face pe baza codului siruta inferioară.

Comentariu: Pentru a preveni erorile induse de schimbarea statului administrativ teritorial al unor localități, introducerea informației în baza siruta inferioară s-a realizat numai în cazul chestionarelor în care răspunsul la întrebarea 5.1./pag.3 specifică o localitate identificabilă după siruta inferioară.

În urma intersectării de criterii legate de tipul de răspuns/informație generală (există nu există romi la nivelul unității administrativ teritoriale)/referința spațială de completare (unitatea administrativ teritorială ca întreg, o parte a unității administrativ teritoriale/o unitate naturală de locuire) informația a fost înregistrată în 3 baze de date:

- Baza de date fără romi
- Baza de date siruta superioară
- Baza de date siruta inferioară

3. Observații legate de modalitatea de transmitere a chestionarului

Chestionarele centralizate de ANR au fost transmise fie direct Agenției (prin fax sau poștă), fie Agenției prin intermediul Prefecturii (cu o etapă anterioară de centralizare la nivelul BJR). Există localități care au interpretat instrucțiunile de transmitere a chestionarului completat în sensul unei duble expedieri: la nivel județean (Prefectură) și la nivel național (ANR). Suprapunerea etapelor de codificare/introducere a datelor (din motive de timp alocat cercetării) a condus într-o primă fază la introducerea dublă a informației. Verificările ulterioare asupra bazei au eliminat chestionarele „repetate”.

4. Observații legate de modalitatea de completare a formularului – echipe de lucru

Există localități la nivelul cărora echipe diferite de completare au lucrat în paralel iar în suma chestionarelor centralizate de ANR se regăsesc ambele „variante” de chestionare. Situațiile de acest gen sunt greu de identificat în condițiile în care se lucrează cu estimări ale numărului de romi și este îndreptățită (și chiar recomandată de instrucțiunile chestionarului) completarea mai multor chestionare la nivelul aceleiași unități administrativ teritoriale/unități naturale de locuire în cazul în care există mai multe comunități compacte de romi. Chestionarele suspectate de a fi completate în situația amintită nu au fost transpuse pe suport electronic. Există însă riscul ca în cazul localităților cu mai multe chestionare completate să fie vorba și de unele situații de completări paralele (în special în cazul în care estimările pentru populația de romi diferă semnificativ, nu există un nume consacrat al comunității, nu se răspunde la întrebarea referitoare la neamul căruia aparțin romii și echipele de completare sunt diferite).

5. Observații legate de modalitatea de transmitere a formularului către echipele de completare

Intervenția BJR a indus în unele cazuri modificări în modalitatea de culegeră a datelor. În Județul Giurgiu, chestionarul a fost modificat și transmis în noua formă către echipele de completare. Din noua variantă lipsesc întrebările 3; 4/pag. 2; întrebarea 6.3.1/pag.3. O serie de întrebări sau instrucțiuni de completare a întrebărilor sunt modificate: întrebarea referitoare la numele comunității de romi (pag 2) a fost modificată prin înlocuirea între paranteze a textului („ASA CUM II SPUN LOCAL NICII” cu textul „se va trece denumirea sub care este cunoscută respectiva comunitate de romi”), întrebarea 6.5/pag3 este modificată în „pondere populație diferită de cea ortodoxă (penticostali, adventiști, iehoviști, catolici, greco-catolici etc.), întrebarea 7.7/pag 4 este modificată în „în interiorul comunității, numai drumuri de pământ, greu de practicat pe vreme ploiasă” cu indicația „INCERCUIȚI VARIANTA CORESPUNZĂTOARE” (variantele de răspuns, modificate, sunt: „1. DA, 2. NU”). Tabelul 8/pag 4 nu este însoțit în noua formă de indicațiile dintre paranteze. Întrebarea 9.5./pag.4 a fost modificată (în noua formă „locuire”) ca și întrebarea 9.10/pag care solicită menționarea „alte probleme (numiți-le și detaliați)”. În structura noului chestionar, după întrebarea 5.1./pag 3 a fost introdusă o nouă întrebare: „denumirea locală a zonei (COMPLETAȚI ÎN SPAȚIUL LIBER)”. Informația cuprinsă în aceste chestionare a fost introdusă în format electronic după compatibilizare (acolo unde s-a putut face) cu structura chestionarului standard.

6. Observații legate de modalitatea de formare a echipei de completare

Din punct de vedere etnic, se poate discuta despre două tipuri de completări:

- Completare în afara comunității etnice (persoanele care furnizează informația sunt toate de etnie non-romă)
- Completarea în interiorul comunității etnice (persoanele care furnizează informația sunt toate de etnie romă)
- Completare mixtă, cu participarea etnicilor romi și a persoanelor de etnie diferită (situația recomandată implicit de instrucțiunile de completare care au însoțit chestionarul)

Comentariu: Etnia membrilor echipei de completare a fost adesea menționată în forma „nu/da” ori „nu/rom” sau s-a menționat etnia numai în cazul persoanelor de etnie romă. Pentru situațiile de genul: „nu/da”; „nu/rom” a fost introdus un cod special cu semnificația „non-rom”. În cazul în care în chestionar nu apărea nici o mențiune, s-a atribuit codul non-răspuns.

De regulă cele trei tipuri de completare se suprapun peste o distincție în termeni instituționali:

- Completare în interiorul primăriei (persoanele care furnizează informația sunt exclusiv angajații primăriei)
- Completare în afara primăriei (nici una dintre persoanele care completează chestionarul nu este un angajat al primăriei)
- Completare cu participarea primăriei (cu participarea a cel puțin unui angajat al primăriei)

Atât cât operația de codificare a chestionarelor poate permite (urmând ca analiza rezultatelor să confirme/infirme această observație), este probabil ca între cele trei tipuri de completare (în special în cazul suprapunerii completare în interiorul comunității – completare în afara primăriei, să existe diferențe calitative în raport cu restul chestionarelor.

7. Observații legate de modalitatea de completare a chestionarului – informație extensivă/informație restrânsă prin raportare la existența unei comunități compacte cu peste 20 de gospodării

Întrebările din *caseta 1* (pag.2) au rolul de filtra situațiile existente și de a le selecta în perspectiva completării chestionarului. Conform instrucțiunilor de completare, la întrebările care urmează (începând cu întrebarea 2/pag.2) ar fi trebuit să se răspundă numai în cazul comunităților compacte (mai mult de 20 de gospodării). Logica întrebărilor care urmează este una care face referire la acest tip de situație. Chestionarele nu respectă decât în mică măsură indicațiile de completare din acest punct de vedere, ajungându-se la mai multe situații:

1. Localități care au romi, dar nu au o comunitate compactă cu peste 20 de gospodării în cazul cărora
 - a. Se continuă completarea informației pentru restul chestionarului
 - b. Nu se continuă completarea chestionarului
2. Localități care au numai comunități compacte și completează întregul chestionar pentru fiecare dintre acestea
3. Localități care au o comunitate compactă dar și grupări sub 20 de gospodării (eventual și gospodării risipite) și se continuă completarea chestionarului cu informație cumulată pentru toți romii

4. Localități care au o comunitate compactă dar și grupări sub 20 de gospodării (eventual și gospodării risipite) și continuă completarea numai pentru comunitatea compactă

Situațiile 1-b, 2, 4 sunt situațiile de normalitate. Situațiile 1-a și 3, deși au fost introduse în bazele de date ridică o serie de probleme de compatibilitate pentru o parte dintre întrebări concepute și logice numai în cazul comunităților compacte, pentru care trebuia realizată o completare independentă (câte un chestionar pentru o comunitate compactă). Pentru întrebările 2, 3, 4, 5.1., 5.2., 5.3., 5.5., 5.6., 7.6., 7.7., 7.8. s-au atribuit în aceste condiții coduri suplimentare care cumulează mai multe variante de răspuns.

8. Observații legate de estimarea numărului de romi

Există chestionare pentru care se înregistrează diferențe între numărul de romi notat la întrebările din caseta 1/pag.2 (chiar dacă acesta este considerat cumulativ) și numărul de romi pentru care se răspunde în cadrul tabelului 7/pag. 3

9. Observații legate de modalitatea de completare a răspunsurilor la întrebări specifice

- *Caseta 1* (întrebările 1.2., 1.3., 1.4)/pag.2 pare să fi ridicat în unele cazuri dificultăți de încadrare a comunităților în varietățile propuse de chestionar.
 - Există chestionare în care, pentru mai multe variante încercuite (mai multe tipuri de comunități) este menționat exact același număr de romi (exemplu: se răspunde „da” la 1.2. cu precizarea unui număr, se răspunde „da” la 1.3. cu precizarea aceluiași număr).
 - Există chestionare în care, la întrebarea 1.4. se menționează un număr de romi egal cu suma numărului/lor de romi menționate în cazul întrebărilor anterioare (exemplu: se răspunde „da” la întrebarea 1.2 cu precizarea unui număr X, se răspunde „da” la întrebarea 1.3. cu precizarea unui număr Y, se răspunde sau nu „da” la 1.4. cu precizarea unui număr egal cu X+Y).
- În cazul întrebării 5.4/pag 3 există situații în care se răspunde cumulativ (procente de gospodării ocupanți ilegali ai locuințelor/terenurilor, gospodării care dețin locuințe în proprietate, care locuiesc cu chirie sau care locuiesc la familie, la rude din totalul gospodăriilor de romi)
- În cazul *Tabelului 7*/pag.3, respondenții nu respectă alternanța între numere și procente. Pentru o parte dintre chestionare este probabil ca răspunsul la întrebare, deși se solicitau procente, să reprezinte de fapt numere.

Comentariu: În cazurile în care procentele dăpășeau în mod constant 100 sau apăreau mențiuni explicite pe chestionar de tipul: x persoane, numerele au fost transformate în procente în etapa de codificare.

- Există chestionare în care respondenții s-au confruntat cu problema calculului procentelor. În aceste cazuri „procentele” sunt de fapt proporții și au valori foarte mici (de tipul 0,..)

Comentariu: Prin verificarea informației cu tabelul 7/pag4 – referitor la sursele de venit, în cazul în care suma „procentelor” din acel tabel erau egale cu 1, a devenit evident că este vorba de proporții. În aceste situații procentele au fost calculate la codificare, prin multiplicare cu 100.

- În cazul întrebării 6.2/pag. 3, există chestionare în care s-a răspuns cu numărul mediu de persoane/gospodărie (inclusiv interval de tipul 5-7)

- Este posibil ca în unele cazuri să fi existat o oarecare dificultate de operare cu distincția între termenii „familie” și „gospodărie”. În unele chestionare numărul estimat al gospodăriilor este mai mare decât numărul familiilor.
- Întrebarea 6.9/pag 3 primește răspunsuri 0, deși tabelul 7/pag.4 oferă informații despre procentul celor care obțin venituri din diverse surse asociate cu implicarea într-o activitate aducătoare de venit.
- Întrebările referitoare la VMG: 6.11 și 6.12/pag.3 primesc în unele chestionare valori mai mari decât numărul total al familiilor menționat la întrebarea 6.3.
- Este posibilă o dificultate de operare cu termenul de „unitate de locuit”. Întrebarea 6.16. primește un număr mare de non-răspunsuri.
- În cazul *Tabelul 7/pag 4*, există situații în care s-a răspuns prin completare procentului gospodăriilor care au ca sursă de venit... (variantele din chestionar) în loc de gospodării care au ca principală sursă de venit. În această a doua situație suma procentelor este diferită de 100%.
- În cazul întrebării 7.3. și 7.6./pag.4 este posibil să existe, în unele chestionare, o oarecare confuzie legată de încadrarea „zilierilor”, dacă aceștia lucrează în agricultură.
- În cazul tabelului 9/pag. 5 apar în unele situații descrieri ale stării de fapt sau aprecieri asupra aspectelor menționate în chestionar (răspunsuri de genul: „bune”, „acceptabil”, „venitul minim garantat, pensiile, alocațiile pentru copii”)

Notă - Implicații ale problemelor mai sus menționate. Echipa de prelucrare a datelor a eliminat câteva chestionare și a corectat, acolo unde s-a putut realiza aceasta, altele. Specialistul care a procesat datele a luat în calcul erorile mai sus menționate și a construit o grilă de 7 posibile erori. Formulare (chestionarele) afectate de cel puțin una dintre cele 7 erori au fost eliminate din setul celor care au oferit datele pentru acest raport.¹¹

¹¹ Această notă aparține coordonatorului proiectului (DS).

Sintaxa SPSS pentru selecția chestionarelor valide

Un număr total de 1500 de chestionare au fost introduce pe calculator-este vorba despre baza de date PROROMI. Nu toate aceste chestionare se referă la comunități compacte de romi de mai mult de 20 de gospodării.

Au fost identificate 7 tipuri de erori și a fost construită o variabilă de selecție pentru selectarea chestionarelor valide:

Er1 - dacă chestionarul a fost completat în cazul unor comunități mai mici de 20 de gospodării sau pentru comunității dispersate, necompacte de romi;

Er2 – dacă numărul mediu de persoane pe gospodărie depășea 30 de persoane;

ER3 – dacă chestionarul s-a completat pentru întreaga populație de romi aflată atât în comunități (inclusive pentru cea aflată în grupări de mai puțin sau de mai mult de 20 de gospodării și/sau dispersată).

ER4 – dacă există informații care să ne indice că un chestionar a fost completat pentru mai multe comunități

ER5 – dacă numărul total de populație de etnie Roma din localitate, așa cum apare el în chestionar, îl depășește pe cel al populației totale a localității plus (+) 100 pers

ER6 – dacă numărul de gospodării în comunitatea de referință este mai mic de 20 (limita inferioară stabilită convențional de către organizatorii studiului)

ER7 –dacă nu este specificat numărul populației din comunitate.

Erori de completare pe mediul de reședință

	comune	orașe	Total erori
er1	399	103	502
er6	199	36	235
er4	135	23	158
er3	32	10	42
er5	24	3	27
er2	8	3	11
er7	8	2	10
	805	180	985

Eroarea 1 și eroarea 6 au fost cele mai frecvente.

Prin utilizarea grilei de validizare au fost eliminate un număr de 733 chestionare din baza de date. Procesul de selecție a fost foarte riguros pentru a obține un sub-eșantion de chestionare valide. Sintaxa pentru identificarea chestionarelor valide:

```
compute nris=v12nr.
```

```
compute nmic=v13nr.
```

```
compute nmar= v14nr.
```

```
RECODE
```

```
  nris nmic nmar (9998=0) (9999=0) .
```

```
EXECUTE .
```

```
compute total=nris+nmic+nmar.
```

```
compute rarmic=nris+nmic.
```

```
compute pers62= v62.
```

```
compute dif6214= pers62-nmar.
```

```
compute PG=v62/v61.

if rarmic=pers62 er1=1.
if pg>30 er2=1.
if ((pers62=total) and (rarmic>0) and (nmar>0))er3=1.
if (v52>3) er4=1.
if (total> (POPST+100)) er5=1.
if v61<20 er6=1.
if v61>v62 er7=1.
count nerori= er1 er2 er3 er4 er5 er6 er7(1).
recode nerori (0=1) (else=0) into valid.
```

Cât de reprezentativ este eșantionul PROROMI ?

Recensământul Oficial din 2002 și sondajul PROROMI se referă la diferite categorii ale populației de romi. Recensământul din 2002 a cuantificat toți romii care s-au autoidentificat indiferent de felul în care ei se află concentrați în unele comunități locale. Sondajul PROROMI este diferit prin felul cum a fost proiectat. Se concentrează doar pe populația de etnie romă care trăiește în comunități compacte care sunt mai mari de 20 gospodării. În al doilea rând populația identificată de sondaj nu este nici autoidentificată nici heteroidentificată. Datorită procedurilor de colectare a datelor, ce au implicat un număr mare de reprezentanți ai comunităților de romi și a instrucțiunilor de lucru pe teren, sondajul a identificat *populația de etnie romă care, probabil, se autoidentifică ca atare*.

Datorită faptului că populația de etnie romă trăiește, în mare parte, în comunități compacte și luând în considerare faptul că „*populația de etnie romă care, probabil se autoidentifică*” este o măsură aproximativă pentru cei care se autoidentifică, ne putem aștepta să avem o strânsă corelare între sondaj și recensământ. Tabelul 1 prezintă distribuția populației romă după reședință și spațiul cultural (grupate pe județe similare) la recensământ și la nivelul sondajului. În general populația romă determinată de INS și sondaj are o distribuție consistentă. Acest fapt implică o estimare pozitivă asupra reprezentativității eșantionului PROROMI.

Caseta 3. Relațiile dintre Recensământul 2002 și Sondajul din 2005

Nu se poate spune care este populația romă autoidentificată în 2005, în funcție de baza de date PROROMI. Dar se poate spune care este populația romă autoidentificată probabilă (PROBROM05) prin luarea în considerare relațiile dintre populația romă de la recensământul din 2002 (ROMI02) și populația din sondajul din 2005 (ROMI05).

The ecuația de predicție:

$$\text{PROBROM05} = 1.58 + 12.2 * \% \text{ROMA02} + 0.39 * \text{ROMA02} + 377.2 * \text{URBAN} + 17.2 * \text{ANALFABET}$$
$$R^2 = 0.37$$

Toți coeficienții sunt semnificativi pentru $p=0.01$. Urban este 0 pentru rural și 1 pentru urban, ANALFABEȚI este partea de populație analfabetă la recensământul din 2002. Modelul a fost folosit pentru 549 localități în care sunt localizate 848 de comunități de romi incluse în sondajul PROROMI. Acești coeficienți ai ecuației precedente sunt derivați din regresia multiplă având pe ROMI05 ca variantă dependentă și %ROMI02, ROMI02, ANALFABEȚI ROMI05 au fost calculate prin adăugarea populației de etnie Roma probabil autoidentificată a fiecărei comunități de romi (popCR) din localitate

recode v2 (1=0.95) (2=0.7) (3=0.35) (4=0.10) into conversid.
RCpop= v62* conversid.

Au fost calculate trei versiuni de conversie, considerând limita superioară, medie și

inferioară a intervalelor la v2.

Calculații de regresie au fost realizate fără a include Bucureștiul, capitala țării, datorită unor considerații de ordin statistic. Populația sa a fost adăugată la estimarea finală luând în considerare datele de la Recensământ.

Suma valorii PROROMI este de cca. 850.000 de romi în varianta medie a estimării. Varianta maximă a romilor probabil autoidentificați este de cca. 1 milion de persoane. Aceasta înseamnă că limita superioară a estimării asupra valorii numărului populației de etnie romă probabil autoidentificată este de cca. 1 milion de persoane, adică dublul populației declarate la ultimul Recensământ. Diferența ar putea rezulta din faptul că am luat în calcul estimările experților locali asupra procentajelor romilor autoidentificați în comunitățile de referință, la valorile lor superioare, datorită evoluției demografice din perioada 2002-2005 și datorită altor factori de măsurare (eroari în măsurarea/evaluarea indirectă a INFOLOC etc.)

Populația de etnie Roma autoidentificată la Recensământul din 2002 și la estimarea din 2005

Anul estimării	Sursa	
2002	Recensământ	535140
2005	PROROMI, varianta minimă	730174
2005	PROROMI, varianta medie	851048
2005	PROROMI , varianta maximă	968275

V62 și V2 sunt coduri în chestionar.

Lista comunităților de romi cu probleme foarte mari (de tip HIGHPROB) rezultate ca urmare a aplicării sondajului PROROMI

Județ	Localitate	Denumirea locală sub care este cunoscută comunitatea	Localizarea comunității
ALBA	CERGĂU	La Moara și in Sărături	la margine, apropiat de localitate
ALBA	CETATEA DE BALTA	Str. Viilor, Cetatea de Balta	la margine, apropiat de localitate
ALBA	SĂLIȘTEA	Săliștea	la margine, apropiat de localitate
ARAD	SECUȘIGIU	Satu Nou	la margine, depărtat de localitate
ARAD	VINGA	Mănăstur	la margine, apropiat de localitate
ARGES	PIETROȘANI	Cătun Valea Seaca	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	ABRĂMUȚ	Crestur	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	ABRĂMUȚ	Petreu	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	BRATCA	Beznea	la margine, depărtat de localitate
BIHOR	CIUMEGHIU	Spinuș	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	CURTUIȘENI	Vasad	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	GIRIȘU DE CRIS	La țigani	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	GIRIȘU DE CRIS	Pietroasa	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	GIRIȘU DE CRIS	Pietroasa	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	HIDIȘELU DE SUS	Sat Sântelec, sat Șumugiu	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	INEU	Ineu	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	MĂGEȘTI	Orțiștea	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	MARGHITA	Burga	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	OLCEA	Cacau, boghiu	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	SĂCUENI	Săcueni	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	SĂCUENI	Săcueni	in interiorul localitatii
BIHOR	SĂCUENI	Cubulcuț	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	SALONTA	Zona Gacso	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	SÂNMARTIN	Haieu	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	SÂNMARTIN	Colonia Rontău	la margine, apropiat de

			localitate
BIHOR	ȘUNCUIUȘ	Balnaca	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	SUPLACU DE BARCĂU	Borumlaca	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	TARCEA	Tarcea	la margine, apropiat de localitate
BIHOR	TETCHEA	Telechiu	la margine, apropiat de localitate
BISTRIȚA-NĂSĂUD	CETATE	Petriș	la margine, apropiat de localitate
BISTRIȚA-NĂSĂUD	ȘIEUT	Cărpiniș	la margine, apropiat de localitate
BRĂILA	RÂMNICELU	Râmnicelu	la margine, apropiat de localitate
BRAȘOV	CODLEA	Codlea	la margine, apropiat de localitate
BRAȘOV	MAIERUȘ	Maieruș	la margine, apropiat de localitate
BRAȘOV	MAIERUȘ	Arini	la margine, apropiat de localitate
BUCUREȘTI	BUCUREȘTI	Giulești-16 februarie	la margine, apropiat de localitate
BUCUREȘTI	BUCUREȘTI	București sector 6-cartier Giulești	la margine, apropiat de localitate
CĂLĂRAȘI	CĂLĂRAȘI	FNC livada	la margine, apropiat de localitate
CĂLĂRAȘI	CĂLĂRAȘI	Obor nou	la margine, apropiat de localitate
CLUJ	CĂLĂȚELE	Cătunul de romi	la margine, apropiat de localitate
CLUJ	CĂMARAȘU	Valea Naoiului, Făgădana. Naoiu sat	la margine, apropiat de localitate
CLUJ	CÂMPIA TURZII	Ferma Icar	la margine, depărtat de localitate
CLUJ	DEJ	Triaj, Strada Bistriței, strada Baia mare	la margine, depărtat de localitate
CONSTANȚA	CERNAVODA	Colonia Columbia	la margine, apropiat de localitate
CONSTANȚA	NĂVODARI	Grup social peninsula	la margine, depărtat de localitate
COVASNA	SFÂNTUL GHEORGHE	Cartierul Orko	la margine, apropiat de localitate
DÂMBOVIȚA	CONTEȘTI	Bălteni	la margine, apropiat de localitate
DÂMBOVIȚA	IEDERA	Poiana ruzii	la margine, apropiat de localitate
DÂMBOVIȚA	POIANA	Poiana de Sus	la margine, apropiat de localitate
DÂMBOVIȚA	VULCANA-BĂI	Sat Vulcana de Sus	la margine, apropiat de localitate
GALAȚI	BARCEA	Podoleni	la margine, apropiat de localitate
GALAȚI	BEREȘTI-MERIA	Slivina	la margine, apropiat de

			localitate
GALAȚI	TECUCI	Nicolae Bălcescu	la margine, apropiat de localitate
GALATI	TECUCI	Alexandru Lascarov Moldovganu	la margine, apropiat de localitate
GIURGIU	VĂRĂȘTI	Dobreni	in interiorul localitatii
HARGHITA	AVRĂMEȘTI	Geoagiu	la margine, apropiat de localitate
HARGHITA	CĂPĂLNIȚA	Vale	la margine, apropiat de localitate
HARGHITA	OCLAND	Crăciunel	la margine, apropiat de localitate
HARGHITA	PLĂIEȘII DE JOS	Plăieșii de sus	la margine, apropiat de localitate
HARGHITA	TUȘNAD	Tușnad sat, Tușnad nou, vrabia	la margine, apropiat de localitate
HUNEDOARA	PETROȘANI	Cartier Bosnea apropiat Dărănești	la margine, apropiat de localitate
HUNEDOARA	TIE	99	la margine, apropiat de localitate
IAȘI	CIUREA	Lunca Cetățuiei	la margine, apropiat de localitate
IAȘI	DOLHEȘTI	Pietriș	in interiorul localitatii
IAȘI	LUNGANI	Sat Zmeu, sat rucea	in interiorul localitatii
IAȘI	MIROSLOVEȘTI	Chioharani	la margine, apropiat de localitate
MARAMUREȘ	COROIENI	Coroieni	la margine, apropiat de localitate
MARAMUREȘ	SEINI	Seini cărămidari	la margine, apropiat de localitate
MARAMUREȘ	ȘOMCUTA MARE	Șomcuta mare	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	BAND	Band	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	BEICA DE JOS	Beica de Jos și Beica de Sus	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	CEAUȘU DE CÂMPIE	Porumbeni	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	ERNEI	Sub brazi	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	GHINDARI	Ghindari cart Vizentul	la margine, depărtat de localitate
MUREȘ	GHINDARI	Cart.Sokad	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	LIVEZENI	Livezeni spre poieniță	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	MICA	Deaj	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	MIERCUREA NIRAJULUI	Tampa	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	NADEȘ	Nadeș	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	OGRA	Țigănie	la margine, apropiat de localitate

MUREȘ	SAULIA	Saulia sat- str. Satu nou	la margine, apropiat de localitate
MUREȘ	VĂTAVA	Sat Vătava	la margine, apropiat de localitate
OLT	DRĂGĂNEȘTI-OLT	Comani	la margine, depărtat de localitate
OLT	PIATRA-OLT	Piatra sat-Țigănie	la margine, apropiat de localitate
PRAHOVA	ARICEȘTII ZELETIN	Sat. Albinari, sector Țigănie	la margine, depărtat de localitate
PRAHOVA	CÂMPINA	Batale-Lacul peștelui	la margine, depărtat de localitate
PRAHOVA	CÂMPINA	Ecarisaj-Fabricii, Scărișoara, Caramidari	la margine, depărtat de localitate
PRAHOVA	CÂMPINA	Romi de la pădure	la margine, depărtat de localitate
PRAHOVA	PLOIEȘTI	Cartier Mimiu	la margine, apropiat de localitate
PRAHOVA	PLOIEȘTI	Cătun	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	AGRIJ	Agrij	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	AGRIJ	Rastoltu-desert	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	BUCIUMI	Cartier Floroia	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	CIZER	Lencești	la margine, depărtat de localitate
SĂLAJ	CRASNA	Ratin	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	CRASNA	Crasna	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	JIBOU	Str. Stejarilor (fosta Cărămidarilor)	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	MARCA	Hirești	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	SÂNMIHAIU ALMAȘULUI	Bercea	la margine, apropiat de localitate
SĂLAJ	VALCĂU DE JOS	Cerat	la margine, apropiat de localitate
SATU MARE	BOTIZ	Str. Veseliei, Noroieni	la margine, depărtat de localitate
SATU MARE	LAZURI	Lazuri	la margine, apropiat de localitate
SATU MARE	VIILE SATU MARE	Dealul mare	la margine, apropiat de localitate
SATU MARE	VIILESATU MARE	Tătărești	la margine, apropiat de localitate
SUCEAVA	BOSANCI	Bosanci	la margine, apropiat de localitate
SUCEAVA	CIPRIAN PORUMBESCU	Iliești	la margine, apropiat de localitate
SUCEAVA	DOLHASCA	Sat Gulia	la margine, apropiat de localitate

SUCEAVA	GĂLĂNEȘTI	Voitineli	la margine, apropiat de localitate
SUCEAVA	PĂLTINOASA	Tarinica	la margine, depărtat de localitate
SUCEAVA	PĂLTINOASA	Timpoceni	la margine, apropiat de localitate
SUCEAVA	SUCEAVA	Suceava	la margine, apropiat de localitate
SUCEAVA	VALEA MOLDOVEI	Sat Mironu	la margine, apropiat de localitate
SUCEAVA	VOLOVĂȚ	Dealul Burla	la margine, apropiat de localitate
TELEORMAN	SCRIOAȘTEA	Satul Scrioaștea	la margine, apropiat de localitate
TELEORMAN	TURNU MAGURELE	Zona Balci	la margine, apropiat de localitate
TELEORMAN	TURNU MĂGURELE	Cartier Magurele	la margine, apropiat de localitate
TULCEA	MĂCIN	Măcin	la margine, depărtat de localitate
TULCEA	TOPOLOG	Topolog	la margine, apropiat de localitate
VÂLCEA	BREZOI	Valea lui Stan	la margine, apropiat de localitate
VÂLCEA	CÂINENI	Câinenii Mari	la margine, apropiat de localitate
VRANCEA	CHIOJDENI	Luncile	la margine, apropiat de localitate
VRANCEA	CITI	Ciorăști	la margine, apropiat de localitate

Notă: Unele din comunitățile listate mai sus au o dublă locație specifică. Aceasta se datorează amplasării comunităților între două localități sau al unor raportări cumulate nesolicitate primite de la mai multe comunități de romi.???